Rom
Naoa itəm Pol təmətе tuwɨn kəm iəfak mɨn ikɨn Rom
Nəghatən əkuəkɨr rəha naoa u Rom

?Pah təmətе naoa u? Aposol Pol təmətе naoa u.

?Təmətе tatuwɨn kəm pah? Təmətе naoa u tatuwɨn kəm iəfak mɨn itəm ilat kotatɨg e taon asol u Rom.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təmətе? Pol tatən məmə in tolkeike məmə otuwɨn mehm iəfak mɨn əpəh Rom, uarisɨg in təpanuwɨn e kantri u Spen. Məto aupən ikɨn, in otəkəike muwɨn mos məni neen o nos-ipənən kəm ian-rat mɨn e niməfak rəha Jerusalem. E niməfak rəha Rom, Iaihluə mɨn tepət, məto netəm Isrel tepət mɨn.

?Təmətе naoa u o naka? Uarisɨg Pol tatuwɨn Rom, in tolkeike məmə ilat okotaupən motɨtun in, kən inəh, in təmətе naoa u. Netəm Rom kəsotosən əh nəgətunən kit rəha aposol kit. Kən inəh, in tolkeike məmə otən-iarəp suatɨp ətuatɨp rəha Uhgɨn o nosmegəhən netəmim. Kən in tolkeike məmə otən əsas məmə otahro min nulan, Iaihluə mɨn ne netəm Isrel, ilat rafin okotuwa kitiəh əm e niməfak rəha Uhgɨn.

Pol təmən təwɨr kəm ilat

1 Io Pol, u io slef kit rəha Kristo Iesu. Uhgɨn təmaun-in io məmə io aposol, kən təmɨtəpun mɨləs-ipər io məmə ekən-iarəp namnusən təwɨr rəhan.

1:1: Wək 9:15

2 Namnusən təwɨr u, in tɨnəmən-iəkɨs nuwəh rəkɨs
e rəhan ien mɨn itəm kəmotəte-pən e Naoa Rəha
Uhgɨn.
3-4 Namnusən təwɨr əh tatəghat-in Nətɨn, Iesu
Kristo rəhatat Iərəmərə. In təmuwa etəmim kit e
noanol rəha Kig Tefɨt. Kən Uhgɨn təməgətun məmə
in Nətɨn ətuatɨp nian təmosmegəh in e nɨmɨsən e
nəsanənən e wək rəha Narmɨn asim.
5 E Kristo, Uhgɨn təmol təwɨr kəm io, mos-ipa kəm
io wək wɨr məmə io aposol kit. Təmos-ipa wək
əh məmə ekaun-in netəmim e nɨki Iaihluə* mɨn e
noanol mɨn rafin məmə okotən nɨpahrienən lan,
kən tol nəhlan, moatol nəwian. Kən nian koatol
nəhlan, otɨləs-ipər nərgɨ Iesu.
6 Kən itəmat mɨn, Uhgɨn təmaun-in itəmat məmə
itəmat rəha Iesu Kristo.
7 Kən roiu ekəte naoa kəm itəmat rafin əpəh Rom
itəm Uhgɨn tolkeike itəmat, kən təmaun-in itəmat
məmə rəhan.
Pəs Uhgɨn Tata rəhatat, ne Iərəmərə Iesu Kristo
okuawte-in rəhalau nəwɨrən ne nəməlinuən kəm
itəmat.

Pol təmolkeike məmə otuwɨn məplan netəm Rom

8 Uarisɨg epanəghat, iakən tagkiu kəm rəhak
Uhgɨn e Iesu Kristo otəmat rafin agɨn-əh, məto-inu
netəmim rafin e nətueintən kəmotəto namnusən e
nahatətəən rəhatəmat.
9 Kən Uhgɨn tɨtun məmə e nian rafin iatəfak, kən
məsaluinən itəmat. Iatol pɨk wək rəhan e nɨkik
rafin o nən-iarəpən namnusən təwɨr e Nətɨn.

1:2: Rom 16:25-26 * **1:5:** Nəghatən u "Iaihluə" tatəghat-in netəmim rafin itəm sənəmə noanol rəha Isrel. **1:5:** Wək 26:16-18; Kal 2:7-9 **1:7:** Nam 6:25-26

10 Kən iatəfak məmə okəmə in nətəlıgən pahrien
rəha Uhgın, in oterəh e suatıp kit məmə ekımnə
məplan itəmat.
11 Iakolkeike pık məmə ekımnə məplan itəmat
məmə ekawte-in kəm itəmat nəwırən kit rəha
Narmın Rəha Uhgın məmə otol itəmat nakotətul
əskasık təhmın mın.
12 Nıpətı nəghatən u məmə, nahatətəən
rəhatəmat titun nasituən lak, kən rəhak mın titun
nasituən etəmat.
13 Piak mın ne wınık mın, təwır məmə nəkotıtun
məmə nian tepət, rəhak nətəlıgən təht məmə
ekımnə muag itəmat. Məto nian rafin natımnat
neen koatahtosıg-in io o nımnəən. Iakolkeike
məmə rəhak wək otoe-in noan e nəmegəhən
rəhatəmat, tahmen e nəmegəhən rəha Iaihluə
mın ikın pısın pısın mın.
14 Ekəkəike mən-iarəp namnusən təwır kəm
netəmim rafin itəm sənəmə noanol rəha Isrel,
netəm itəm kotıtun nəghatən Kris ne nolən rəhalat,
ne netəm itəm kotəruru, kən ilat itəm kəmotol-
wır skul, ne ilat itəm kəsotol-wırən skul. Əwəh,
ekəkəike mən-iarəp kəm ilat rafin.
15 Kən o nat əh, iakolkeike pık məmə ekən-iarəp
namnusən təwır kəm itəmat mın əpəh Rom.

16 Iatəghat min-nəhlan məto-inu, io esaulıs-inən
namnusən təwır. Esaulısən məto-inu namnusən
təwır in nəsanənən rəha Uhgın o nosmegəhən
netəmim rafin itəm koatahatətə lan, təmaupən
muwa o noanol mın rəha Isrel, uarisıg u, o Iaihluə
mın.

1:10: Wək 19:21; Rom 15:23 **1:13:** Wək 19:21 **1:16:** Mak 8:38; Wək 13:46; 1 Kor 1:18-24

17 Tol nəhlan, e namnusən təwɨr, Uhgɨn təmol
əp suatɨp rəhan məmə Uhgɨn tatos-ipən rəhan
əm nətuatɨpən kəm netəmim. E nahatətəən əm,
Uhgɨn tatol məmə netəmim kotuwa motətuatɨp
e nɨganəmtɨn. Kən inu tahmen e Naoa Rəha
Uhgɨn itəm tatən məmə, "Netəmim itəm kotətuatɨp
e nɨganəmtɨ Uhgɨn e nahatətəən rəhalat, ilat okotos
nəmegəhən lilɨn."

Nemə̇ha tatol Uhgɨn o təfagə̇ rat rafin

18 Məto Uhgɨn e nego e neai tatəgətun rəhan
nemə̇ha ne nalpɨnən o netəmim rafin itəm koatəht
nəwian moatol təfagə̇ rat. Ilat koatətlosɨg-in
nɨpahrienən rəha Uhgɨn e nolən rat mɨn rəhalat,
19 məto-inu ilat kotɨtun nəplan ətuatɨpən
natɨmnat rafin itəm netəmim kotɨtun nɨtunən
Uhgɨn lan. Tol nəhlan məto-inu Uhgɨn atɨp
təməgətun ətuatɨp ilat lan.
20 Okol netəmim kəsotəplan ətuatɨpən Uhgɨn e
nɨganəmtɨlat. Məto təmətuoun e nian in təmol
neai, ne nəptən, ne natɨmnat rafin, kən netəmim
rafin kotɨtun nəplanən e nɨganəmtɨlat, natɨmnat
rafin itəm in təmol, kən tol nəhlan, kotɨtun
nəplanən rəhan nəsanənən itəm tatuwɨn əm nulan
namnun tɨkə, ne nɨpahrienən məmə in Uhgɨn, kən
motɨtun nɨtunən məmə Uhgɨn in təhrol nulan. O
nat əh, etəmim kit tɨkə itəm tɨtun nənən məmə in
təruru məmə Uhgɨn təhrol nulan.
21 Tol nəhlan məto-inu, nat əpnapɨn ilat
kəmotɨtun Uhgɨn məsɨn, məto kəmotapəs nɨsiaiiən
məmə in Uhgɨn, kən məsotənən kəm in məmə

1:17: Hab 2:4; Rom 3:21-22 **1:19:** Wək 14:15-17; 17:24-28
1:20: Job 12:7-9; Sam 19:1

nɨkilat tagien o natɨmnat in təmol kəm ilat. Məto
nɨkilat təmatəht nalpəkauən alməl mɨn məmə
Uhgɨn tahro nulan, kən nətəlɨgən rəhalat təmuwa
mapinəp, mɨnotəruru suatɨp itəm Uhgɨn tolkeike
məmə okotɨtun.
22 Nat əpnapɨn ilat koatən məmə ilat kotenatɨg,
məto ilat kəmotuwa ialməl mɨn,
23 kən kəmotapəs nəfakən kəm Uhgɨn itəm rəhan
nepətən təhag-əhag, kən otəsɨmɨsən tətatɨg lilɨn, kən
mɨnotətuoun moatəfak kəm narmɨ nat mɨn itəm
tahmen e netəmim u okotɨmɨs nian kit, o tah-
men e mənɨg mɨn, o nat megəh mɨn koataliwək o
koatəkioah.
24 O nat u, Uhgɨn təmapəs ilat megəhan-in ilat
məmə okotətəu-pən əm nolən rat mɨn itəm nɨkilat
tolkeike məmə okotol e nɨpətɨlat. Tol nəhlan, ilat
kəmotol nolən mɨn e nɨpətɨlat itəm tol əm naulɨsən.
25 Ilat kəmotapəs nɨpahrienən rəha Uhgɨn mo-
taskəlɨm neiueiuəən, kən moatəfak moatol wək
kəm neai, ne nəptən, ne natɨmnat rafin itəm Uhgɨn
təmol, məto kəmotapəs nəfakən kəm Uhgɨn. Məto
pəs kitat kotənwiwi in nian rafin namnun tɨkə.
Əwəh.
26 O nolən mɨn əh itəm netəmim kəmotol
kəm Uhgɨn, təmapəs ilat, megəhan-in ilat məmə
okotətəu-pən əm nolən rat mɨn itəm nɨkilat tolkeike
məmə okotol e nɨpətɨlat itəm tol naulɨsən əm. Nat
əpnapɨn nɨpɨtan mɨn, məto ilat kotapəs nətəu-
pənən rəhalat nəman, moatit atɨp ilat mɨn, kən nat
u in nat pɨsɨn e itəm u Uhgɨn təmələhəu.
27 Kən e nolən ahmen-ahmen əm, nəman mɨn,
ilat kəmotapəs nitən rəhalat nɨpɨtan mɨn, moa-

1:21: Efes 4:17-18 **1:22:** Jer 10:14; 1 Kor 1:20 **1:23:** Dut 4:15-19; Sam 106:20

tolkeike pɨk nəman pɨsɨn mɨn. Ilat koatit atɨp
ilat mɨn itəm tol naulɨsən. Kən Uhgɨn təmos-ipən
nalpɨnən kəm ilat o rəhalat nolən rat agɨn mɨn.

28 Kən nat kit mɨn. Məto-inu ilat kəsotolkeikeən
məmə okotɨtun Uhgɨn, in təmapəs ilat megəhan-in
ilat məmə rəhalat nətəlɨgən təsɨtunən məmə nat kit
in təwɨr o nat kit in tərat, kən megəhan-in məmə
okotol nat itəm təsətuatɨpən məmə okotol.
29 Nɨkilat təmərioah e nolən rat pɨsɨn pɨsɨn mɨn
rafin, kən ilat naumɨs, kən ilat koategəs-in suatɨp
o nərəkɨnən netəmim. Kən nɨkilat təmərioah e
nolən rat mɨn əh: ilat koatetet netəmim, ilat io-
hamnu itəm, ilat koatol natɨmnat itəm koatiuw-
pa nemə̈ha, ilat neiueiuə, ilat koatol tərat kəm
netəmim. Ilat koatən nɨkalɨ netəmim,
30 moatən rat netəmim, ilat koatetəhau Uhgɨn,
ilat nagət-irəkɨs, ilat nausit moatəghat ausit. Ilat
koategəs-in suatɨp o nolən təfagə rat mɨn itəm
netəmim kotəruru əh. Ilat moatəht nəwia tata ne
mama.
31 Ilat nenɨkə, ilat nəghat tɨpɨk, nolkeikeən
rəhalat tɨkə o netəmim, kən nat əpnapɨn ilat atɨp
mɨn neen, okol təsətəlɨg-inən nasəkən o nasituən e
netəmim.
32 Ilat kotɨtun pap nəghatən ətuatɨp rəha Uhgɨn
itəm tatən məmə netəm mɨn u koatol nolən mɨn
əh, kotəkəike motɨmɨs. Məto ilat koatəkəike e
nolən mɨn əh, kən ilat koatol nolən rat taprəkɨs-
in nat əh, nɨkilat tagien o netəmim neen mɨn itəm
koatol nolən rat mɨn əh, kən moatɨləs-ipər rəhalat
nətəlɨgən məmə okotol.

1:27: Lev 18:22; 20:13; 1 Kor 6:9

2

*Uhgɨn otakil muəh mələhəu nəghatən o təfagə rat**

1 Tol nəhlan, nat əpnapɨn itəmat netəmim naka,
okəmə nakotakil motuəh motələhəu nəghatən rəha
suah kit o nolən rat kit rəhan,† məto nakotakil
motuəh motələhəu rəhatəmat atɨp nəghatən. Kən
rəhatəmat nəghatən tɨkə o nuhalpɨnən, məto-inu
itəmat itəm nəkoatol nəhlan, nəkoatol nolən rat
mɨn ahmen-ahmen mɨn əm elat.
2 Kən kitat kotɨtun məmə nian Uhgɨn tətakil matuəh
matələhəu nəghatən kəm netəmim itəm koatol
nolən mɨn əh itəm enəmən rəkɨs, rəhan nəghatən in
tətuatɨp əm.
3 Tol nəhlan, nian itəmat nakotakil motuəh
motələhəu nəghatən rəha netəmim o nəratən
rəhalat, məto itəmat nəkoatol nolən ahmen-
ahmen əm, kən okol nəsotagɨmən nian Uhgɨn
otakil muəh mələhəu nəghatən kəm itəmat.
4 ! Nɨkitəmat təsəht pɨkən nolən rəha Uhgɨn! In
tatol təwɨr pɨk kəm itəmat, kən məsetəhau uəhaiən
itəmat, kən rəhan nətəlɨgən otəmat in təfəməh.
Məto itəmat nəkoatol nat əpnapɨn əm e nolən wɨr
mɨn əh rəhan. Nəkotɨtun o kəp, məmə tatol nolən
təwɨr mɨn kəm itəmat məmə onəkotəuhlin itəmat e
rəhatəmat nolən rat mɨn.
5 Məto rəhatəmat-kapə tiəkɨs, kən məsotəuhlinən
itəmat e rəhatəmat nolən rat mɨn. Kən o nat u,

---

* **2::** E ves mɨn u e 2:1-3:8, Pol tatəghat ətuatɨp kəm netəm Isrel. Tatəghat-in nolən rəhalat itəm nɨkilat təht məmə kotətuatɨp e nɨganəmtɨ Uhgɨn məto-inu ilat noanol rəha Isrel, kən koatətəu-pən Lou rəha Moses. † **2:1:** Netəm Isrel kəmotən məmə Iaihluə mɨn, ilat rafin netəm kotərat məto-inu Iaihluə mɨn kəməsotosən Lou rəha Moses. **2:1:** Mat 7:1-2; Jon 8:7 **2:4:** Efes 1:7; 2 Pita 3:15

nakotargətain nemə̇ha ne nalpɨnən rə̇ha Uhgɨn otəmat. Kən onəkotos nemə̇ha ne nalpɨnən rə̇han e nian Uhgɨn otol əp rə̇han nələhəuən nəghatən itəm tətuatɨp.

6 Kən Uhgɨn otos-ipən kəm netəmim kitiəh kitiəh tətəu-pən əm natɨmnat itəm kəmotol.

7 Uhgɨn otos-ipən nəmegəhən lilɨn kəm netəmim itəm koatətul əskasɨk nian rafin o nolən nat itəm tətuatɨp. Netəm mɨn əh koatalkut pɨk o nolən nat wɨr məmə Uhgɨn otos-ipən kəm ilat nənwiwiən, ne nɨsiaiiən, ne nəmegəhən itəm namnun tɨkə.

8 Məto in otos-ipən rə̇han nemə̇ha ne nalpɨnən kəm netəmim neen itəm koatalkut atɨp əm o nərpɨlat, kən moatəuhlin məntaalat o nɨpahrienən, kən moatətəu-pən nolən rat mɨn.

9 Netəmim rafin itəm koatol nolən rat, ilat okotos nəratən ne nian iəkɨs mɨn. Otaupən pitən o noanol mɨn rə̇ha Isrel, uarisɨg u o Iaihluə mɨn.

10 Məto o netəmim rafin itəm koatol nolən wɨr, Uhgɨn otos-ipən nənwiwiən, ne nɨsiaiiən, ne nəmə̇linuən. Otaupən pitən o noanol mɨn rə̇ha Isrel, uarisɨg u, o Iaihluə mɨn.

11 Tol nə̇hlan məto-inu Uhgɨn tatol tahmen-ahmen əm kəm netəmim rafin. Nat əpnapɨn ilat noanol rə̇ha Isrel o Iaihluə mɨn, ilat rafin okotos nat itəm tətuatɨp olat, inu nalpɨnən o nəwɨrən.

12 Uhgɨn otol nalpɨnən kəm Iaihluə mɨn o nolən rat mɨn rə̇halat, nat əpnapɨn kəməsotosən Lou itəm Uhgɨn təmos-ipən kəm Moses. Kən noanol rə̇ha Isrel, netəmim itəm kəmotos Lou, Uhgɨn otakil rə̇halat nolən mɨn e nəghatən rə̇ha Lou, kən in

---

2:6: Sam 62:12; Prov 24:12; Mat 16:27; 2 Kor 5:10 **2:7:** Rom 8:17-18 **2:8:** 2 Tes 1:8

otuəh mələhəu nəghatən rəhalat lan.
13 Tol nəhlan məto-inu sənəmə netəmim itəm
koatəto Lou itəm kotətuatɨp e nɨganəmtɨ Uhgɨn,
məto netəmim itəm koatol nat itəm Lou tatən, ilat
əh, Uhgɨn otən məmə ilat kotətuatɨp e nɨganəmtɨn.
14 Nɨpahrienən, Iaihluə mɨn kəməsotosən Lou
rəha Moses. Məto nian mɨn neen, koatətəu-pən əm
rəhalat nətəlɨgən motol nat itəm tətuatɨp, tahmen-
ahmen əm e itəm əh Lou tatən. Inu tatəgətun məmə
lou kit əh-ikɨn e nɨkilat, kən ilat kotɨtun nat itəm
in tətuatɨp, ne nat itəm təsətuatɨpən, nat əpnapɨn
kəsotosən Lou rəha Moses.
15 Ilat kotɨtun məmə nɨpətɨ Lou əh-ikɨn rəha
Uhgɨn e nɨkilat məto-inu nian ilat koatol təwɨr,
nɨkilat tatəht məmə, “nolən u təwɨr,” kən nian koa-
tol nolən rat, nɨkilat tatəht məmə, “nolən u tərat.”
16 Əwəh, nian kit otəpanuwa pahrien itəm
Uhgɨn otən məmə Iesu Kristo otakil muəh mələhəu
nəghatən rəha netəmim rafin o nolən mɨn itəm
netəmim kotɨtun nəplanən, ne nolən mɨn ne
nətəlɨgən anion mɨn. Inu rəhak nəghatən rəha
namnusən təwɨr.

Netəm Isrel ne Lou rəha Moses

17 Məto pəs ekəghat kəm itəmat netəm Isrel.
Nakoatən məmə itəmat noanol rəha Isrel, kən
moatəgɨle e Lou məmə in suatɨp rəha Uhgɨn o nos-
megəhən itəmat lan, kən moatəghat ausit məmə
itəmat əm nəkotɨtun Uhgɨn, kən in tɨtun mɨn əm
itəmat.
18 Kən nakoatən məmə nəkotɨtun rəkɨs nat naka
itəm Uhgɨn tolkeike, kən itəmat nəkotɨtun suatɨp
itəm tətuatɨp wɨr məto-inu Lou təməgətun itəmat
lan.

2:14: Wək 10:35

19 Itəmat nakotən pɨk məmə nakoatit iganəmtɨn
əpɨs mɨn, kən itəmat nakotasiəgəpɨn suatɨp rəha
netəm koataliwək tapinəp ikɨn,
20 kən moatəgətun ialməl mɨn ne nɨsualkələh.‡
Nakoatən nəhlan məto-inu itəmat nakoatos Lou
itəm nɨtunən ne nɨpahrienən rafin koatatɨg lan.
21 Təwɨr əm nakoatəgətun netəm pɨsɨn pɨsɨn mɨn.
?Məto tahro nəsotəgətun atɨpən itəmat? Itəmat
nakoatəgətun məmə netəmim okəsotaklə̇hən. ?
Məto tahro nakotaklə̇h?
22 Itəmat nakoatəgətun məmə okəsaklə̇h-inən
pətan. ?Məto tahro itəmat nakotaklə̇h-in pətan?
Nakoatetəhau narmɨ nat mɨn kəməte e nɨg. ?Məto
tahro nakoataklə̇h-in natɨmnat e nimə̇fak rəha
narmɨ nat mɨn?
23 Nakotəghat ausit o Lou. ? Məto tahro
nakotətgəhl Lou motərəkɨn nərgɨ Uhgɨn?
24 Inu tahmen e Naoa Rəha Uhgɨn itəm tatən
məmə, “!Netəm Isrel! Iaihluə mɨn koatən rat nərgɨ
Uhgɨn o nolən tərat rəhatəmat.”
25 Nolən rəha nəhg-ipənən in nat təwɨr okəmə
nəkoatətəu-pən Lou. Məto okəmə nakotətgəhl Lou,
kən tahmen əm məmə kəsəhg-ipənən itəmat.
26 Okəmə Iaihluə kit u kəsəhg-ipənən, məto
tatətəu-pən Lou, Uhgɨn otəplan suah əh məmə
kɨnəhg-ipən rəkɨs.
27 Kən netəmim itəm kəsəhg-ipənən ilat e
nɨpətɨlat, məto koatətəu-pən Lou, ilat okotakil
motuəh motələhəu nəghatən rəhatəmat məto-inu,

---

‡ **2:20:** Nian Pol tatən “iganəmtɨn əpɨs mɨn,” ne “ialməl mɨn,” ne “nɨsualkələh,” in tatəghat-in Iaihluə mɨn itəm netəm Isrel koatən məmə ilat kotol nolən mɨn əh. **2:20:** 2 Tim 3:5 **2:21:** Mat 23:3-4 **2:24:** Aes 52:5 **2:26:** Kal 5:6

nat əpnapɨn nəmotos pap Lou itəm kəmətе, kən
kəməhg-ipən itəmat, məto nakoatətgəhl Lou.
28 Okəmə suah kit təmol nolən rəha netəm Is-
rel e nɨpətɨn, təsolən məmə in təmuwa etəm Isrel
pahrien. Kən nolən pahrien rəha nəhg-ipənən
sənəmə nat kit rəha nɨpətɨn.
29 Məto suah kit itəm in etəm Isrel pahrien, in
etəm Isrel e nɨkin. Kən nolən pahrien rəha nəhg-
ipənən, in nat kit rəha nɨki etəmim itəm Narmɨn
əm Rəha Uhgɨn tatol, məto Lou təsolən. Kən sənəmə
netəmim itəm koatɨləs-ipər nərgɨ suah əh, məto
Uhgɨn əm tatɨləs-ipər nərgɨn.

3

Nian rafin Uhgɨn tatol rəhan nəghatən

1 Kəm-naka suah kit otən məmə, “?Okəmə nɨpətɨ
nəhg-ipənən suah kit, in sənəmə nat kit rəha
nɨpətɨn, kən tahro nakoatən məmə nəhg-ipənən in
nat wɨr kit? ?Kən o nat naka in nat wɨr kit məmə
suah kit in etəm Isrel?”
2 !Kən io ekən məmə okəmə suah kit in etəm Isrel, in
nat wɨr agɨn e nolən mɨn rafin! Nat tətaupən, Uhgɨn
təmələhəu-pən e nelmɨlat, nəghatən ətuatɨp rəhan.
3 In nɨpahrienən məmə ilat neen kəsotolən
nəghatən itəm ilat kəmotən məmə okotol. Məto
nolən rəhalat təsolən məmə Uhgɨn otəsolən rəhan
nəghatən.
4 !Kəp! Nat əpnapɨn netəmim rafin e nətueintən
koateiuə, məto Uhgɨn təseiuəən. Tahmen əm e
Naoa Rəha Uhgɨn tatəghat-in Uhgɨn matən min-
nulan məmə,

2:29: Dut 30:6; Kol 2:11

"Nian nakəghat, nəghatən rəham otəgətun məmə
ik nakətuatɨp.
Nian netəmim okotakil rəham nolən mɨn, motən
məmə nəmol nolən tərat mɨn, məto onatol
win elat."
5 Məto kəm-naka suah kit otən e nətəlɨgən
rəha etəmim əm məmə, "Kitat koatol nolən itəm
təsətuatɨpən. Məto nolən rat rəhatat tatəgətun
məmə Uhgɨn tatol tətuatɨp nian rafin. ?Kən okəmə
nolən rat rəhatat tatɨləs-ipər nərgɨ Uhgɨn, məto in
otol nalpɨnən kəm kitat o naka? Rəhan nolən
təsətuatɨpən."
6 !Ei, kəp, nətəlɨgən əh in neiueiuəən! ?Okəmə
nətəlɨgən əh in nɨpahrienən, kən Uhgɨn otahro
min-nulan makil muəh mələhəu nəghatən rəha
netəmim e nətueintən?
7 Kən kəm-naka suah kit otən məmə, "?Okəmə
ekeiuə, kən rəhak neiuəən otəgətun məmə Uhgɨn
tatən əm nɨpahrienən, kən netəmim koatənwiwi in
ron, kən tahro nulan Uhgɨn otakil muəh mələhəu
nəghatən rəhak məmə emol təfagə rat?"
8 Məto io ekatən məmə, okəmə kotətəu-pən
nətəlɨgən alməl mɨn nəhlan, netəmim kotɨtun
nənən məmə, "Pəs kotol nolən rat mɨn məmə
rəhatat nolən rat mɨn okotoe-in nəwɨrən." Məto
nəghatən u tərat. Nɨpahrienən, netəmim neen
koatən rat nərgək moateiuə məmə io iatəghat
matətəu-pən nətəlɨgən alməl mɨn nəhlan. Uhgɨn
otakil muəh mələhəu nəghatən rəhalat, kən
nəghatən əh in tətuatɨp əm.

Suah kit tɨkə itəm tətuatɨp wɨr agɨn

3:4: Sam 51:4

9 ? Kən tahro? ? Kitat okotən naka əh-roiu? ?
Nɨkitəmat təht məmə Uhgɨn otol təwɨr kəm netəm
Isrel maprəkɨs-in Iaihluə mɨn? ! Kəp! Emən
rəkɨs məmə nəsanənən rəha təfagə rat tatərəmərə e
netəmim rafin, netəm Isrel ne Iaihluə mɨn.
10 Inu tahmen e Naoa Rəha Uhgɨn itəm tatən
məmə,
“Suah kit tɨkə itəm tətuatɨp, kitiəh agɨn huə ne tɨkə;
11 Suah kit tɨkə itəm tɨtun,
suah kit tɨkə itəm tategəs-in Uhgɨn.
12 Netəmim rafin agɨn kəmotəuhlin məntaalat o
Uhgɨn,
ilat kəmotuwa nəlpah mɨn o nolən nəwia Uhgɨn,
suah kit tɨkə itəm in tatol nəwɨrən, kitiəh agɨn huə
ne tɨkə.”
13 “Nəghatən rəhalat tahmen e nəpienən rəha suwɨt
itəm təmoag,
Namɨlat tərioah e neiueiuəən.”
“Poesen rəha sɨnek tatɨsɨ-pən e nohlɨlat.”
14 “Nohlɨlat tərioah e nau-iərmɨs-inən ne nəghatən
tarɨp.”
15 “Kotaiu uəhai əm o nohamnuən itəm;
16 ikɨn mɨn rafin itəm koatuwɨn ikɨn, koatərəkɨn
natɨmnat, kən moatol netəmim koatəto
tərat,
17 kən ilat kotəruru agɨn suatɨp rəha nəmə̈linuən.”
18 “Ilat kəsotəginən Uhgɨn, kən nɨsiaiiən rəhan tɨkə
agɨn e nətəlɨgən rəhalat.”
19 Kitat kotɨtun məmə natɨmnat rafin itəm Lou
tatən, in rəha netəm itəm Uhgɨn təmos-ipən Lou
kəm ilat. Tol nəhlan məmə suah kit tɨkə tɨtun

3:9: Rom 1:18—2:24; 3:23 **3:12:** Sam 14:1-3; Sam 53:1-3; Pri 7:20 **3:13:** Sam 5:9 **3:13:** Sam 140:3 **3:14:** Sam 10:7 **3:17:** Aes 59:8 **3:18:** Sam 36:1

nuhalpɨnən nəghatən itəm Uhgɨn otən. Kən
netəmim rafin e nətueintən otəkəike motətul
aupən e nɨganəmtɨ Uhgɨn məmə in otakil muəh
mələhəu nəghatən rəhalat.
20 Tol nəhlan, etəmim tɨkə agɨn itəm Uhgɨn otən-
iarəp məmə in tətuatɨp e nɨganəmtɨn məto-inu in
təmətəu-pən Lou. Kəp, məto e Lou, kitat rafin
kotɨtun məmə kitat nol təfagə rat.

Nətuatɨpən e nɨganəmtɨ Uhgɨn tatuwa e nahatətəən əm

21 Məto roiu, Uhgɨn tɨnol-arəp rəkɨs rəhan suatɨp
məmə netəmim okotuwa kətuatɨp e nɨganəmtɨn.
Suatɨp əh sənəmə inu okotətəu-pən Lou. Məto
nəghatən mɨn e Lou, ne nəghatən rəha ien mɨn
aupən, koatəghat-in suatɨp pɨsɨn əh.
22 Uhgɨn tatol suah kit tatətuatɨp e nɨganəmtɨn
nian tətahatətə e Iesu Kristo. Kən Uhgɨn otol kəm
netəmim rafin itəm koatahatətə lan. Netəmim
rafin kotahmen-ahmen əm,
23 məto-inu netəmim rafin kəmotol təfagə rat kən
motəmkakiəh e suatɨp rəha nətuatɨpən rəha Uhgɨn
itəm təwɨr məhag-əhag,
24 kən e nəwɨrən rəhan, Uhgɨn tatən əm məmə
ilat rafin itəm koatahatətə lan, ilat kotətuatɨp əm
e nɨganəmtɨn, motuwa netəmim rəhan, tahmen e
nalpəkauən rəhan. Ilat kəsotətouən nat kit məmə
okotuwa nəhlan, məto Kristo Iesu təmətou suatɨp
rəhalat, mɨkɨs ilat o təfagə rat mɨn rəhalat e nɨmɨsən
rəhan.
25 Uhgɨn təmahl-ipa Kristo məmə in sakrifais
itəm təmos nalpɨnən ne nemə̈ha rəhan o təfagə rat

3:20: Sam 143:2; Rom 7:7; Kal 2:16 **3:22:** Kal 2:16 **3:24:** Rom 5:1

min, nian nitan təmaiu. Kən Uhgin tətafəl təfagə
rat min rəha netəmim nian netəmim kotahatətə
məmə Kristo təmimis olat. Uhgin təmol suatip əh
məmə otəgətun məmə rəhan nolən in tətuatip agin-
əh, məto-inu e nətəligən rəhan itəm kaifəməh, in
təsolən nalpinən o təfagə rat min itəm netəmim
kəmotol aupən.
26 Təmol nəhlan məmə otəgətun roiu məmə nolən
rəhan in tətuatip. In təməsaluin əmən təfagə rat
min, məto təmahl-ipa Iesu məmə in otos nalpinən
o təfagə rat min. Kən Uhgin atip əm tatən məmə
netəmim itəm kotahatətə e Iesu, ilat okotətuatip e
niganəmtin.
27 ?Tol nəhlan, etəmim kit titun nəghat ausitən
o nat kit itəm təmol, məmə in tətuatip e niganəmti
Uhgin, o kəp? Kəp, nat tikə. ?Kən etəmim təruru
nəghat ausitən o naka? Məto-inu etəmim kit tikə
itəm titun nətəu-pənən Lou məmə tatuwa mətuatip
e niganəmti Uhgin. Uhgin tatol etəmim tətuatip e
niganəmtin e nahatətəən əm rəhan.
28 Tol nəhlan məto-inu kitat kotaskəlim əskasik
nətəligən məmə etəmim tatətuatip e niganəmti
Uhgin e rəhan nahatətəən, məto sənəmə e nətəu-
pənən Lou.
29 Uhgin, in sənəmə Uhgin rəha netəm Isrel əm.
In Uhgin min rəha Iaihluə min,
30 məto-inu Uhgin kitiəh əm, itəm in otol
netəmim kotətuatip e niganəmtin e suatip kitiəh
əm, nahatətəən rəhalat. Tahmen-ahmen əm o
netəm Isrel ne Iaihluə min.
31 ?Tahro əh-roiu e Lou əh? ?Nahatətəən əh
tatol Lou əh in nat əpnapin? !Kəp! Məto nian

3:29: Rom 10:12 **3:30:** Dut 6:4; Kal 3:20

koatahatətə əm e Uhgɨn, kən e nolən əh, koatətəu-
pən ətuatɨp suatɨp pahrien rəha Lou.

4

Uhgɨn təmol Epraham tətuatɨp e nɨganəmtɨn e nahatətəən

1 Epraham in nəukətɨ noanol mɨn rəha Isrel aupən.
Otətəlɨg-in-tu nat naka itəm Epraham təmehm
məmə in suatɨp rəha nətuatɨpən e nɨganəmtɨ Uhgɨn.
2 Uhgɨn təmol Epraham tətuatɨp e nɨganəmtɨn,
məto sənəmə e nolən wɨr mɨn rəha Epraham.
Okəmə nolən wɨr mɨn rəhan in suatɨp rəha
nətuatɨpən, kən Epraham tɨtun nəghat ausitən ron.
Məto e nɨganəmtɨ Uhgɨn, okol Epraham təsausitən
o nat kit,
3 məto-inu Naoa Rəha Uhgɨn tatən məmə, "Epra-
ham təmatahatətə e Uhgɨn, kən Uhgɨn təmən məmə
Epraham in tətuatɨp e nɨganəmtɨn o nahatətəən
rəhan."
4 Nian suah kit tatol wək o nətouən, rəhan
iərəmərə təsənən məmə rəhan nətouən in presen
kit kəm in, məto iərəmərə təkəike mos-ipən nətouən
o rəhan wək.
5 Məto kitat kəsotolən wək məmə okotuwa
katətuatɨp e nɨganəmtɨ Uhgɨn. Kitat kotahatətə əm
e Uhgɨn, kən in tatol məmə kitat kotuwa katətuatɨp
e rəhatat nahatətəən. Uhgɨn pɨsɨn əm itəm tatol
netəm u kotərat koatuwa katətuatɨp e nɨganəmtɨn.
6 Tefɨt in təmatəghat-in nat u nian in təmən-iarəp
məmə nəwɨrən pahrien otuwɨn o etəm itəm Uhgɨn
tatən məmə in tətuatɨp e nɨganəmtɨn, məto sənəmə
e nolən wɨr itəm suah u təmol. In təmən məmə,

3:31: Mat 5:17 **4:2:** 1 Kor 1:31 **4:3:** Jen 15:6; Kal 3:6

7 “Nəwɨrən pahrien tatuwɨn o netəm u Uhgɨn
təmafəl rəhalat nolən rat,
kən in təmaluin rəhalat təfagə rat.
8 Nəwɨrən pahrien tatuwɨn o etəm u itəm Iərəmərə
təsaskəlɨmən e nɨkin rəhan təfagə rat.”
9 ? Nɨkitəmat təht məmə nəwɨrən pahrien əh in
rəha netəm əm u kəməhg-ipən ilat, netəm Isrel, o
nəwɨrən pahrien əh, in mɨn rəha netəm kəsəhg-
ipənən ilat, Iaihluə mɨn? Əwəh, rəha Iaihluə
mɨn. Ematən məmə, Uhgɨn təmən məmə Epra-
ham in tətuatɨp e nɨganəmtɨn məto-inu o rəhan
nahatətəən.
10 ? Kən nəgəhan Uhgɨn təmən kəm Epraham
məmə in tətuatɨp, nian kɨnəhg-ipən rəkɨs, o nian
kəsəhg-ipənən əh? Uhgɨn təmaupən mən nəhlan,
uarisɨg kəpanəhg-ipən.
11 Kən kəməhg-ipən in tahmen e nəmtətin itəm
təməgətun pahrien məmə in tətuatɨp e nɨganəmtɨ
Uhgɨn e rəhan nahatətəən, nian kəsəhg-ipənən əh.
Kən tol nəhlan, in tata rəha netəmim rafin itəm
kəsəhg-ipənən ilat, məto kotahatətə e Uhgɨn. Kən
in tatən məmə ilat koatətuatɨp e nɨganəmtɨn o na-
hatətəən rəhalat.
12 Kən in tata rəha netəmim neen mɨn, ilat itəm
kəməhg-ipən ilat. Məto in sənəmə rəhalat tata
məto-inu kəməhg-ipən ilat, məto in rəhalat tata
məto-inu ilat mɨn koatətəu-pən suatɨp rəha na-
hatətəən itəm rəhatat tata Epraham təmətəu-pən
aupən u kəpanəhg-ipən.
13 Uhgɨn təmol nəniəkɨsən kəm Epraham ne
rəhan noanol mɨn məmə nətueintən otuwa rəhan
o nian kit. Məto Lou sənəmə suatɨp itəm nəniəkɨsən

4:8: Sam 32:1-2 **4:11:** Jen 17:10-11

u otuwa mol nɨpahrienən lan. In otuwa mol
nɨpahrienən e nətuatɨpən itəm təmɨsɨ-pən e suatɨp
rəha nahatətəən.
14 Tol nəhlan məto-inu okəmə nəniəkɨsən tatuwa
mol nɨpahrienən o netəmim itəm koatagɨle əm e
Lou, kən nɨkilat təht məmə ilat kotətuatɨp lan, kən
suatɨp rəha nahatətəən in nat əpnapɨn əm, kən
nəniəkɨsən nɨpətɨn tɨkə.
15 Məto nəghatən u, in nɨpahrienən: Lou tatən
məmə nalpɨnən ne nemə̈ha rəha Uhgɨn tatuwɨn o
netəmim itəm koatətgəhl Lou, kən ikɨn mɨn rafin
Lou əh-ikɨn, netəmim koatətgəhl. Tol nəhlan,
nolən rəha nətəu-pənən Lou tatiuw-pa nalpɨnən ne
nemə̈ha rəha Uhgɨn, kən təsolən məmə nəniəkɨsən
otuwa mol nɨpahrienən.
16 Tol nəhlan, nəniəkɨsən tatuwa mol
nɨpahrienən e nəmegəhən rəhatat e suatɨp rəha
nahatətəən məmə nəniəkɨsən otuwa e nəwɨrən
itəm Uhgɨn tətawte-in kəm kitat, kən kitat kotɨtun
nɨtunən pahrien məmə rəhan nəniəkɨsən in rəha
noanol mɨn rafin rəha Epraham, sənəmə rəha
netəm mɨn əm u itəm Uhgɨn təmos-ipən Lou kəm
ilat, məto rəha netəm mɨn u, ilat mɨn itəm koatətəu-
pən suatɨp rəha nahatətəən rəha Epraham. In
rəhatat rafin tata.
17 Tahmen e Naoa Rəha Uhgɨn itəm tatən məmə,
“Emol ik nakuwa tɨpɨ noanol tepət.” E nɨganəmtɨ
Uhgɨn, Epraham in rəhatat tata. In təmahatətə
e Uhgɨn u tatos-ipən nəmegəhən kəm netəm
kəmotɨmɨs, kən in tɨtun nolən natɨmnat e nat
agɨn tɨkə.

4:13: Jen 17:4-6; 22:17-18; Kal 3:29 **4:14:** Kal 3:18 **4:15:** Rom 3:20; 5:13 **4:16:** Kal 3:7 **4:17:** Jen 17:5 **4:17:** Jon 5:21

18 Nian Uhgɨn təmən-iəkɨs kəm Epraham məmə
in otuwa tata rəha noanol tepət, Epraham
təmahatətə e Uhgɨn mɨtun e nɨkin məmə nəghatən
rəha Uhgɨn in nɨpahrienən, nat əpnapɨn in tiəkɨs
agɨn məmə nəniəkɨsən otuwa mol nɨpahrienən.
Uhgɨn təmən məmə, namipɨn mɨn okotepət
motaprəkɨs.
19 Nahatətəən rəhan təseiuaiuən, nat əpnapɨn
in tɨtun məmə nɨpətɨn tɨnaguihl mɨnahmen əm o
nɨmɨsən məto-inu rəhan nup iuəhkɨr o wan-hanrɨt,
kən tɨtun məmə Sera tɨnaprəkɨs-in ikɨn katemək
ikɨn kən okol təseməkən.
20 Epraham təməsəf-əfən rəhan nahatətəən e
nəniəkɨsən rəha Uhgɨn. Nɨpahrienən, rəhan na-
hatətəən təməwiə muwa məskasɨk təhmɨn mɨn, kən
matos-ipən nənwiwiən kəm Uhgɨn.
21 In təmɨtun wɨr e nɨkin məmə Uhgɨn tatos
nəsanənən o nolən rəhan nəniəkɨsən tuwa mol
nɨpahrienən.
22 O nat əh inəh, “Uhgɨn təmən məmə Epraham in
tətuatɨp e nɨganəmtɨn o nahatətəən rəhan.”
23 Nəghatən u itəm tatən məmə, “Uhgɨn təmən
məmə Epraham in tətuatɨp e nɨganəmtɨn,”
kəməsəteən məmə rəha Epraham pɨsɨn əm,
24 məto kəməte mɨn məmə rəhatat, itəm Uhgɨn
otən məmə kitat okotətuatɨp e nɨganəmtɨn, ki-
tat itəm kotahatətə lan, itəm təmosmegəh Iesu
Iərəmərə rəhatat e nɨmɨsən.
25 Kəmegəhan-in-pa Iesu tuwa mɨmɨs o təfagə
rat mɨn rəhatat, kən Uhgɨn təmol in təmegəh
mɨn e nɨmɨsən məmə in otol suatɨp məmə kitat

4:18: Jen 15:5 **4:19:** Jen 17:17 **4:22:** Jen 15:6

okotətuatɨp e nɨganəmtɨn.

5

Nəməlinuən ne nagienən

1 Tol nəhlan, koatatɨg e nəməlinuən kitat Uhgɨn
məto-inu, e nahatətəən rəhatat ron, in təmən məmə
kitat kotətuatɨp e nɨganəmtɨn. Kən natɨmnat mɨn
əh kəmotuwa e Iərəmərə rəhatat Iesu Kristo.
2 E nahatətəən rəhatat, natɨmnat itəm Kristo təmol,
təməmɨk kitat kotuwa e nɨganəmtɨ Uhgɨn məmə
okotos nəwɨrən itəm Uhgɨn tətawte-in kəm kitat.
Kən nəwɨrən əh, kotatɨg lan əh-roiu. Kən kitat
kotagien məto-inu kitat kotɨtun wɨr agɨn məmə
okotos nepətən əhag-əhag rəha Uhgɨn.
3 Kən nat kit mɨn, kitat kotagien nian kotatɨg e nian
əskasɨk mɨn məto-inu, kitat kotɨtun məmə nian
əskasɨk mɨn kotasitu etat məmə okotətul əskasɨk e
nəratən.
4 Kən nian koatətul əskasɨk, Uhgɨn, nɨkin tagien
otat. Kən nian kotɨtun məmə Uhgɨn nɨkin tagien
otat, kən kitat kotələhəu-pən rəhatat nətəlɨgən
təskasɨk e Uhgɨn.
5 Kən natɨmnat itəm koatələhəu-pən rəhatat
nətəlɨgən təskasɨk e Uhgɨn ron, kotɨtun məmə
okotuwa kol nɨpahrienən məto-inu, in təmos-ipa
Narmɨn Rəhan kəm kitat, kən Narmɨn tatos-ipa
nolkeikeən rəha Uhgɨn tərioah e nɨkitat.
6 Kən nian rəhatat nəsanənən təmatɨkə əh o
nosmegəh atɨpən kitat, e nian ətuatɨp itəm Uhgɨn
təmən, Kristo təmɨmɨs o nosmegəhən kitat netəm
rat u kəsotɨsiai-inən in Uhgɨn.

4:25: Aes 53:4-5 **5:3:** Jem 1:2-3; 1 Pita 1:5-7

7 E rəhak nətəlɨgən, in nat tiəkɨs agɨn məmə suah
kit otegəhan-in məmə in otɨmɨs o suah kit mɨn
itəm rəhan nolən tətuatɨp. Məto kəm-naka suah kit
otɨmɨs o suah kit mɨn itəm rəhan nolən təwɨr agɨn o
netəmim.
8 Məto Uhgɨn təməgətun rəhan nolkeikeən kəm
kitat e nolən u məmə, nian kitat netəm kəmoatol
əh təfagə rat, kən Kristo təmɨmɨs otat.
9 Tol nəhlan, Uhgɨn təmol kitat kotətuatɨp e
nɨganəmtɨn e nɨta Kristo itəm təmaiu nian təmɨmɨs
otat. Kən məto-inu nat u in nɨpahrienən, ki-
tat kotɨtun wɨr məmə Kristo otosmegəh kitat o
nemə̈ha ne nalpɨnən rəha Uhgɨn e namnun nian.
10 Nian kəmotol tɨkɨmɨr kitat Uhgɨn, məto in
təmol kitat kotuwa iolɨn mɨn e nɨmɨsən rəha Nətɨn.
Kən məto-inu təmol kitat kotuwa iolɨn mɨn, nat kit
itəm taprəkɨs-in inu məmə kitat kotɨtun wɨr məmə
Uhgɨn otosmegəh kitat e nalpɨnən ne nemə̈ha
rəhan, məto-inu Kristo tatəmegəh.
11 Kən nat kit mɨn, nɨkitat tagien məmə
kəmotuwa kitiəh kitat Uhgɨn e Iərəmərə rəhatat
Iesu Kristo, itəm Uhgɨn təmiuw-pa kitat lan
kotuwa iolɨn mɨn.

Atam təmiuw-pa nɨmɨsən, kən Kristo təmɨləs nəmegəhən

12 Aupən agɨn, suah u Atam, təmol təfagə rat,
kən tol nəhlan, təfagə rat mɨsɨ-pən lan muwa
e nətueintən e etəm kitiəh əm əh. Kən təfagə
rat təmɨləs nɨmɨsən muwa ikɨn. Kən tol nəhlan,
netəmim rafin okotəkəike motɨmɨs məto-inu ilat
rafin koatol təfagə rat.

5:8: Jon 3:16; 1 Jon 4:10 **5:9:** Rom 1:18; 2:5; Efes 2:3-5 **5:12:** Jen 3:6; Rom 6:23

13 Nɨpahrien, netəmim kəmotol təfagə rat uarisɨg
Uhgɨn təpanos-ipa Lou. Məto nian Lou tɨkə, okol
kəsotətgəhlən Lou, mol məmə Uhgɨn təsəte rəkɨsən
təfagə rat mɨn rəhalat.
14 Məto nat əpnapɨn Uhgɨn təməsəte rəkɨsən
təfagə rat mɨn rəhalat, netəmim itəm koatatɨg e
nian rəha Atam mətoarus-pa Moses, ilat rafin
kəmotɨmɨs. Əwəh, nat əpanapɨn netəm mɨn əh
kəməsotolən təfagə rat tahmen e təfagə rat rəha
Atam, məto ilat rafin kəmotɨmɨs.
E nolən mɨn neen, Atam in tahmen e Kristo itəm
təmuarisɨg in, məto-inu nat naka itəm Atam təmol,
tatuwɨn o netəmim rafin, tahmen-pən əm məmə
nat naka Kristo təmol tatuwɨn o netəmim rafin.
15 Məto nat naka itəm Uhgɨn təmos-ipa tol pɨsɨn
agɨn e təfagə rat rəha Atam. Təfagə rat rəha suah
kitiəh əm u, Atam, təmiuw-pa nɨmɨsən o netəmim
tepət, kən inu in nat asol. Məto nat asol taprəkɨs,
in nəwɨrən asol rəha Uhgɨn itəm in təmawte-in o
netəmim tepət o nafələn təfagə rat rəhalat, kən nat
əh təmuwa e nəwɨrən rəha suah kitiəh əm u, Iesu
Kristo.
16 Ekən mɨn məmə, nəwɨrən asol rəha Uhgɨn itəm
in təmawte-in kəm netəmim, in tol pɨsɨn agɨn e
noa təfagə rat rəha suah kitiəh əm əh. Suah u
təmol təfagə rat kitiəh əm, kən Uhgɨn təmakil muəh
mələhəu nəghatən lan məmə otos nalpɨnən. Kən
uarisɨg, nian netəmim tepət kəmotol təfagə rat
tepət, məto Uhgɨn təmos-ipa nat təwɨr kəm kitat,
kən təmol məmə kitat kotətuatɨp e nɨganəmtɨn.
17 Nɨpahrienən məmə təfagə rat rəha suah kitiəh
əm, Atam, təmol nɨmɨsən tatərəmərə e netəmim

5:13: Rom 4:15

rafin, kən inu nat asol. Məto nat asol kit mɨn
itəm taprəkɨs məmə, nat itəm suah kitiəh əm,
Iesu Kristo, təmol. Netəmim rafin itəm koatos
nəwɨrən rəha Uhgɨn itəm in təmawte-in əpnapɨn
əm kəm ilat, kən motahatətə məmə Uhgɨn tatol ilat
kotətuatɨp e nɨganəmtɨn, ilat okotos nəmegəhən
lilɨn. Kən ilat Kristo, okotərəmərə.

18 Əwəh, Atam təmol təfagə rat kit mol məmə,
Uhgɨn təmakil muəh mələhəu nəghatən rəha
netəmim rafin məmə okotəkəike motos nalpɨnən.
Kən e nolən ahmen-ahmen əm, Kristo təmol nat
ətuatɨp kit, mol suatɨp məmə netəmim kotɨtun
motuwa motətuatɨp e nɨganəmtɨ Uhgɨn. Kən
nətuatɨpən əh, tatol məmə netəmim rafin kotɨtun
nosən nəmegəhən lilɨn.
19 Netəmim tepət kəmotuwa nol təfagə məto-inu
suah əh Atam təməht nəwia Uhgɨn. Məto netəmim
təpət okotuwa motətuatɨp e nɨganəmtɨ Uhgɨn məto-
inu suah kit mɨn, Kristo, təmol nəwia Uhgɨn.

20 Uhgɨn təmos-ipa Lou məmə təfagə rat otuwa
mol iahgin, kən məmə netəmim okotɨtun nolən rat
mɨn rəhalat. Məto nian təfagə rat təmuwa mol
iahgin, nəwɨrən itəm Uhgɨn təmawte-in əpnapɨn
əm təmuwa iahgin təhmɨn mɨn maprəkɨs,
21 məmə nəwɨrən otol win e təfagə rat mɨn.
Təfagə rat təmatərəmərə e netəmim rafin matiuw-
pa nɨmɨsən elat. Məto roiu nəwɨrən itəm Uhgɨn
tətawte-in kəm kitat otərəmərə, kən nəwɨrən əh otol
məmə netəmim okotətuatɨp e nɨganəmtɨ Uhgɨn,
kən motos nəmegəhən lilɨn e Iesu Kristo rəhatat
Iərəmərə.

5:18: 1 Kor 15:22 **5:19:** Aes 53:11 **5:21:** Rom 6:23

6

Nəsanənən rəha təfagə rat okol təsəlis ətainən kitat

1 ?Kən tol nəhlan o nat əh, kitat okotəhrən? Okəmə
naka suah kit otən məmə, təwɨr məmə koatəkəike
əm o nolən təfagə rat, məmə nəwɨrən rəha Uhgɨn
otəwiə mol iahgin təhmɨn.
2 !Kəp, təsətuatɨpən! Nian təfagə rat tətalkut məmə
otiuw-pən kitat tərat ikɨn, kən nɨkitat təike məht
məmə, tahmen əm məmə kəmotɨmɨs rəkɨs lan, kən
okol kəsotolən nəwian roiu.
3 Nəkotɨtun o kəp məmə, kəmol baptais etat, kən
baptais əh tatəgətun məmə kitat kəmotuwa kitiəh
kitat Kristo. Kən nian Kristo təmɨmɨs, tahmen
əm məmə kitat kotɨmɨs kitat min, u nɨpətɨn təmə
nəmegəhən rəhatat o nolən təfagə rat, in təmɨmɨs.
4 Tol nəhlan, nian kəmol baptais etat, in tahmen
məmə kəmotɨmɨs, kən kɨtənɨm itat kitat Kristo.
Kən in tol nəhlan məmə kitat okotətəu-pən suatɨp
rəha nəmegəhən wi, tahmen əm məmə Uhgɨn Tata
təmosmegəh Kristo e nɨmɨsən, e nəsanənən asol
rəhan.
5 Tol nəhlan məto-inu, kəmotuwa kitiəh kitat
min e nɨmɨsən rəhan, kən okotuwa mɨn kitiəh kitat min e nolən itəm Uhgɨn təmosmegəh in lan e
nɨmɨsən.
6 Kitat kotɨtun məmə nian kəməht-ipən Kristo
e nɨg kəməluau, kəməht-ipən ilat nolən oas mɨn
rəhatat məmə, otərəkɨn nolən oas rəhatat itəm
tolkeike pɨk təfagə rat. Kən təmol məmə təfagə rat
otəsərəmərə mɨnən etat,
7 məto-inu etəmim itəm təmɨmɨs, təsatɨg ahginən
nəsanənən rəha təfagə rat.

6:3: Kal 3:27 **6:4:** Kol 2:12 **6:6:** Kal 5:24

8 Məto-inu kəmotɨmɨs kitat Kristo, kən tol nəhlan,
kotahatətə məmə okotəmegəh kitat min roiu, ne
nian itəm təpanuwa.
9 Kotahatətə nəhlan məto-inu kotɨtun məmə
Uhgɨn təmosmegəh Kristo e nɨmɨsən, kən tol
nəhlan okol təsɨmɨs mɨnən. Nɨmɨsən təsərəmərə
mɨnən lan.
10 In təmɨmɨs mau kitiəh əm, kən e nɨmɨsən
rəhan, təmos-irəkɨs nəsanənən rafin rəha təfagə
rat. Məto tatəmegəh roiu, kən e nəmegəhən rəhan,
in tatəmegəh məmə otɨləs-ipər nərgɨ Uhgɨn.
11 Kən e nolən ahmen-ahmen əm, nɨkitəmat
təkəike məht itəmat məmə nəmotɨmɨs e təfagə rat,
təfagə rat rəhan nəsanənən tɨkə o niuw-pənən
itəmat. Məto e nəmegəhən rəhatəmat əh-roiu,
nɨkitəmat təkəike məht itəmat məmə nakotəmegəh
e Uhgɨn məmə onəkotɨləs-ipər nərgɨn e Kristo Iesu.
12 Tol nəhlan, sotegəhan-inən məmə təfagə rat
tərəmərə e nɨpətɨtəmat itəm otəpanɨmɨs nian kit.
Sotegəhan-inən məmə nəkoatol nəwia nətəlɨgən rat
rəha nɨpətɨtəmat.
13 Kən sotegəhan-in mɨnən nolən nɨpətɨtəmat mɨn
məmə nəkoatol təfagə rat lan. Məto otegəhan-in-
pən nəmegəhən rəhatəmat rafin kəm Uhgɨn, məto-
inu itəmat netəmim itəm Uhgɨn təməmki-rəkɨs
itəmat e nɨmɨsən məmki-pən itəmat e nəmegəhən.
Kən otegəhan-in nolən nɨpətɨtəmat mɨn məmə oko-
tol nolən mɨn itəm kotətuatɨp e nɨganəmtɨ Uhgɨn.
14 Tol nəhlan məto-inu, təfagə rat otəsərəmərəən
etəmat məto-inu roiu, nəsotatɨg ahginən Lou itəm
təsasituən etəmat məmə nəsotolən təfagə rat. Məto
nakoatatɨg ahgin nəwɨrən itəm Uhgɨn tətawte-in

6:11: 2 Kor 5:15; Kal 2:19 **6:12:** Jen 4:7 **6:13:** Rom 12:1

kəm itəmat, kən e nəwɨrən əh, in otasitu etəmat
məmə nəsotolən təfagə rat.

Slef mɨn rəha nolən ətuatɨp

15 ? Kən kitat okotəhrən? Okəmə naka suah
kit otən məmə, pəs okotol təfagə rat məto-inu,
Lou təsərəmərəən etat, məto nəwɨrən rəha Uhgɨn
itəm tətawte-in kəm kitat tatərəmərə etat. ! Kəp,
təsətuatɨpən!
16 Nəkotɨtun o kəp məmə, nian nakotegəhan-in-
pən itəmat kəm suah kit məmə nəkoatol nəwian,
kən itəmat rəhan slef, kən itəmat slef rəha suah un
noatol nəwian. Suatɨp kəiu o nətəu-pənən. E suatɨp
kit, nakotuwa slef rəha təfagə rat, kən suatɨp u
tatuwɨn o nɨmɨsən. Kən e suatɨp kit mɨn, nakotuwa
slef rəha nolən nəwia Uhgɨn, kən suatɨp u tatuwɨn
o nətuatɨpən e nɨganəmtɨ Uhgɨn.
17 Kitat koatənwiwi Uhgɨn məmə nat əpnapɨn
aupən nəmoatol slef rəha təfagə rat, məto
uarisɨg, e nɨkitəmat rafin nəmotol nəgətunən itəm
ematəgətun itəmat lan.
18 Uhgɨn təmɨkɨs itəmat e təfagə rat, kən təfagə rat,
rəhan nəsanənən tɨkə o nərəmərəən etəmat. Kən
nəmotuwa slef rəha nolən mɨn itəm kotətuatɨp e
nɨganəmtɨ Uhgɨn.
19 Iatəghat e nətəlɨgən mɨn itəm netəmim
kotɨtun, inu slef ne etəm-iasol, məto-inu nətəlɨgən
rəhatəmat təsahmenən o nɨtunən natɨmnat rəha
Uhgɨn. Aupən ikɨn, nəmotegəhan-in nolɨ-nolɨ
nɨpətɨtəmat məmə ilat slef rəha nolən mɨn itəm tol
naulɨsən əm, ne slef rəha nəratən itəm tatər tepət.
Məto roiu otegəhan-in-pən ilat məmə ilat slef rəha

6:14: 1 Jon 3:6 **6:16:** Jon 8:34; 2 Pita 2:19

nolən mɨn itəm kotətuatɨp, kən nakotuwa netəmim itəm Uhgɨn təmələhəu kalɨn məmə rəhan mɨn.
20 Nian itəmat nəmoatol slef rəha təfagə rat, nolən itəm tətuatɨp e nɨganəmtɨ Uhgɨn təsərəmərəən etəmat.
21 ?Noan nəwɨrən naka nəmotos e nəmegəhən rəhatəmat o nolən tərat mɨn itəm noataulɨs ron əh-roiu? !Noan nolən rat mɨn əh, in nɨmɨsən əm!
22 Məto roiu, Uhgɨn təmɨkɨs itəmat e təfagə rat, kən nəmotuwa slef mɨn rəhan, kən noan nəwɨrən itəm noatəhl, tatit itəmat məmə nako-tuwa netəmim rəha Uhgɨn e nɨkitəmat rafin. Kən nakoatos nəmegəhən lilɨn.
23 Tol nəhlan məto-inu nətouən rəha təfagə rat in nɨmɨsən, məto nat itəm Uhgɨn tatos-ipa in nəmegəhən lilɨn e Kristo Iesu rəhatat Iərəmərə.

7

Lou təsərəmərəən e kitat

1 Piak mɨn ne wɨnɨk mɨn. Itəmat nəkotɨtun nolən rəha lou. Lou mɨn koatərəmərə e netəmim nian ilat koatəmegəh əm.
2 Tahmen e nat u. Okəmə pətan kit itəm təmol marɨt, lou tatən məmə in rəhan əm əh iərman nian in tatəmegəh. Məto okəmə iərman əh tɨmɨs, kən lou rəha marɨt təsaskəlɨm mɨnən pətan əh, kən in tɨtun nətəu-pənən suah pɨsɨn kit.
3 Məto okəmə in tatətəu-pən iərman pɨsɨn kit nian rəhan iərman tatəmegəh əh, katən məmə in tate-goafəl rəhan iərman. Məto okəmə rəhan iərman təmɨmɨs, lou əh rəha marɨt təsaskəlɨm mɨnən pətan əh, kən nat əpnapɨn tatətəu-pən iərman pɨsɨn, in təsegoafələn rəhan iərman.

6:23: Rom 5:12,15

4 Piak mɨn ne wɨnɨk mɨn. E nolən ahmen-
ahmen əm, məto-inu nɨnotol kitiəh itəmat Kristo,
tahmen əm məmə itəmat nəmotɨmɨs itəmat min e
nɨg kəluau. Kən nian nəmotɨmɨs, Lou rəha Moses
təsaskəlɨm mɨnən itəmat u-roiu. Uhgɨn təmɨkɨs
itəmat o nətəu-pənən ətuatɨp natɨmnat rafin agɨn
e Lou məmə Uhgɨn otosmegəh itəmat. Kən itəmat
nakotahmen-pən əm e pətan kit itəm rəhan iərman
in təmɨmɨs, kən roiu in təsolən marɨt, kən in tɨtun
nətəu-pənən suah pɨsɨn. Rəhatəmat iərman aupən,
in Lou. Məto roiu, itəmat nakotətəu-pən suah pɨsɨn
u Kristo, itəm Uhgɨn təmosmegəh e nɨmɨsən. Kən
nakotətəu-pən in məmə nakoatoe noan wɨr, itəm in
nolən təwɨr mɨn itəm koatɨsiai-in Uhgɨn.

5 Nian nətəlɨgən rat rəha etəmim* tatərəmərə e
kitat, nətəlɨgən rat mɨn rəhatat koatiuw-pən kitat
məmə okotol nolən rat mɨn e nɨpətɨtat. Kən nian
Lou tatən məmə okəsotolən nolən rat mɨn əh, tol
məmə nɨkitat tatəht pɨk nolən rat mɨn, kən koa-
tolkeike moatol təhmɨn nolən rat mɨn. Tol nəhlan,
kəmotol təfagə rat tepət. Kən noa təfagə rat mɨn əh,
in nɨmɨsən əm.

6 Məto roiu, okol kitat kəsətəu-pən mɨnən Lou
rəha Moses məmə okotos nəmegəhən lilɨn, məto-
inu tahmen əm məmə kitat kəmotɨmɨs e Lou əh.
Kən tol nəhlan, Lou təsərəmərəən e kitat u-roiu.
Kən roiu, kitat slef mɨn rəha Uhgɨn, məto kəsotətəu-
pənən suatɨp oas o nətəu-pənən Lou itəm kəməte,
məto koatətəu-pən suatɨp wi rəha Narmɨn Rəha

7:4: Rom 6:2,11 * **7:5:** Netəmim rafin koatol təfagə rat məto-inu nətəlɨgən rat rəha etəmim tətatɨg e kitat rafin. Nətəlɨgən rat əh tatiuw-pən kitat məmə koatol təfagə rat. Rəhatat nəsanənən tɨkə məmə okəsotolən təfagə rat motol nolən wɨr. Uhgɨn əm tɨtun nos-ipa nətəlɨgən wi kəm kitat.

Uhgɨn.

Lou tatol məmə netəmim kotol təfagə rat

7 ?Kən kitat okotəhrən? Okəmə naka suah kit
otən məmə, “Lou in nat tərat məto-inu tatol məmə
kitat koatol təfagə rat.” !Məto kəp, təsətuatɨpən!
Io ekɨtun əm məmə təfagə rat tahro nulan məto-
inu Lou tatəgətun io lan. Okəmə Lou in təməsənən
məmə esolən nolən rəha nolkeikeən nat kit rəha
etəm pɨsɨn, kən okol esɨtunən nolən əh məmə təhrol
nulan.†
8 Məto təfagə rat təmaskəlɨm nəghatən rəha Lou,
mol rəhan in iolwək, kən təmol məmə nolən rəha
nolkeikeən nat kit rəha etəm pɨsɨn təmuwa tepət e
nɨkik. Məto okəmə Lou təpɨkə, kən təfagə rat rəhan
nəsanənən təpɨkə nəhlan, tahmen məmə təmɨmɨs.
9 Aupən ikɨn, nian əmərurə əh Lou, nɨkik
təsəhtən təfagə rat rəhak, emətatɨg wɨr əm. Məto
uarisɨg emɨtun məmə Lou əh-ikɨn, kən nəsanənən
rəha təfagə rat təmuwa məmegəh mɨn məskasɨk,
kən enɨtun məmə ekəike mɨmɨs o təfagə rat rəhak.
10 Kən eməplan məmə nəghatən əh rəha Lou
itəm təmuwa məmə otol etəmim təmegəh, məto
nɨpahrienən təmiuw-pa əm nɨmɨsən.
11 Tol nəhlan məto-inu, təfagə rat təmaskəlɨm
nəghatən rəha Lou, mol rəhan in iolwək, kən
təmeiuə-in io. Nɨkik təməht məmə okəmə
emalkut o nətəu-pənən Lou rəha Moses, kən
ekos nəmegəhən lilɨn. Məto enərurə nolən, kən

7:6: Rom 8:2; 6:4 † **7:7:** E nəghatən mɨn rəha ves 7:7-25, nian Pol tatən “io,” məto nɨpəti nəghatən u məmə in tatəghat-in netəmim rafin. **7:7:** Eks 20:17; Dut 5:21 **7:10:** Luk 10:28; Lev 18:5; Sam 19:7-10; Esik 20:11; Rom 10:5

e nəghatən rəha Lou, ekəike mɨmɨs o təfagə rat mɨn
rəhak.
12 Məto Lou tasim təmɨsɨ-pən e Uhgɨn, kən
nəghatən mɨn rəha Lou kəmotɨsɨ-pən e Uhgɨn mo-
tasim, motətuatɨp, motəwɨr motasitu e netəmim.

13 Kən okəmə naka suah kit otən məmə, “Lou in
nat təwɨr, məto təmol məmə ekɨmɨs.” !Məto kəp,
təsətuatɨpən! Nian emɨtun nəghatən rəha Lou itəm
in təwɨr, nɨkik təmuwɨn o nolən təfagə rat, kən io
emol təfagə rat itəm noan in nɨmɨsən. Tol nəhlan,
təfagə rat təmol məmə ekɨmɨs. Təmol nəhlan məmə
ekɨtun məmə nolən rat mɨn rəhak, ilat təfagə rat
pahrien. Kən nian eməplan nəghatən rəha Lou,
enɨtun məmə təfagə rat in nat tərat agɨn-əh.

14 Kitat kotɨtun məmə Lou təmɨsɨ-pən e Uhgɨn.
Məto io, io etəmim əm. Kən kol-salɨm-in io məmə
io slef kit, kən təfagə rat in rəhak etəm-iasol.
15 Esɨtunən natɨmnat itəm iakatol, məto-inu nat
wɨr mɨn itəm iakolkeike məmə ekol, esolən, məto
iatol əm naka itəm iatetəhau.
16 Ekɨtun wɨr məmə təfagə rat rəhak in nat tərat
nat əpnapɨn esolkeikeən məmə ekol. Kən nian
ekəto tərat e nɨkik o təfagə rat u, in nəmtətin kit
məmə Lou tatol rəhan wək, kən Lou in nat wɨr kit.
17 Tol nəhlan, sənəmə io itəm iatol təfagə rat mɨn,
məto nolən rəha təfagə rat itəm tətatɨg e rəhak
nətəlɨgən nian rafin, tatol məmə ekol nolən rat mɨn.
18 Ekɨtun məmə nətəlɨgən rat rəhak otəsegəhan-
inən məmə ekol nat wɨr kit. Ekɨtun in nɨpahrienən
məto-inu iakolkeike məmə ekol nat itəm təwɨr,
məto okol esolən.

7:11: Jen 3:13 **7:12:** 1 Tim 1:8 **7:15:** Kal 5:17

19 Nat naka iatol sənəmə in nat wɨr itəm
iakolkeike məmə ekol, məto iatol əm təfagə rat
itəm esolkeikeən məmə ekol.
20 Kən okəmə ekol nat naka itəm esolkeikeən
məmə ekol, sənəmə io pahrien u iatol, məto in
təfagə rat itəm tətatɨg lak tatol.
21 Tol nəhlan, iatəplan məmə nolən kit tatol wək
e nəmegəhən rəhak nian rafin. Nolən əh tol nəhlan
məmə, nian iakolkeike məmə ekol nat wɨr, məto
təfagə rat huə iuəhkɨr ron io tatiuw-pən io e təfagə
rat.
22 E nɨkik rafin, iakolkeike Lou rəha Uhgɨn,
23 məto iatəplan mɨn lou kit mɨn itəm tatol
wək e nəmegəhən rəhak itəm tətəluagɨn ilau rəhak
nɨtunən, məlis io, matol məmə io slef rəha təfagə rat
itəm tatol wək e rəhak nəmegəhən.
24 !Kəsi, iatəto tərat pɨk agɨn! ?Karmə pah otɨləs-
irəkɨs io e nɨpətɨk u itəm tatuwɨn o nɨmɨsən?
25 ! Pəs kotənwiwi Uhgɨn. Iesu Kristo rəhatat
Iərəmərə in otol!
Kən tol nəhlan nəmegəhən rəhak tol min-nulan
məmə, io slef rəha Lou rəha Uhgɨn e rəhak nətəlɨgən
wi, məto e nətəlɨgən rat rəhak, io slef rəha lou rəha
təfagə rat.

8

Nolən rəha nətəu-pənən Narmɨn Rəha Uhgɨn

1 Kən nəukətɨ nəghatən rafin mɨn əh tol min-
nulan, məmə Uhgɨn tatən məmə kitat kotətuatɨp e
nɨganəmtɨn məto-inu kotahatətə e nat itəm Kristo
təmol otat. Kən tol nəhlan, Uhgɨn kol təsuəhən, kən

7:23: Kal 5:17; 1 Pita 2:11 **7:25:** 1 Kor 15:57

məsələhəuən nəghatən məsolən nalpɨnən kit rəha
netəm mɨn u kəmotuwa kitiəh ilat Kristo Iesu,
2 məto-inu nəsanənən rəha Narmɨn, itəm tatos-ipa
nəmegəhən wi kəm kitat e Kristo Iesu, in təmɨkɨs
kitat e nəsanənən rəha təfagə rat ne nɨmɨsən.
3 Lou təruru nɨkɨsən nəhlan kitat, mol kitat
kotətuatɨp e nɨganəmtɨ Uhgɨn məto-inu, nətəlɨgən
rat rəha etəmim tatol win e nolən itəm Lou
tolkeike. !Məto nat itəm Lou təruru nolən, Uhgɨn
təmol! Inu, təmahl-ipa Nətɨn ətuatɨp kən təmuwa
etəmim mahmen e kitat. Kən Uhgɨn təmakil muəh
mələhəu nəghatən mol nalpɨnən o təfagə rat itəm
kitat netəmim rafin koatol. In təmol nəhlan nian
təmol Netɨn təmuwa sakrifais o təfagə rat mɨn
rafin rəhatat.
4 Uhgɨn təmol nəhlan məmə, nəghatən ətuatɨp
mɨn rəha Lou okotuwa motol nɨpahrienən e
nəmegəhən rəhatat itəm kəsotətəu-pənən suatɨp
rəha nətəlɨgən rat rəha etəmim, məto koatətəu-
pən suatɨp itəm Narmɨn Rəha Uhgɨn tatəgətun kəm
kitat.
5 Netəmim itəm koatətəu-pən nətəlɨgən rat rəha
etəmim, nətəlɨgən rəhalat tatuwɨn əm o nat itəm
nətəlɨgən rat rəhalat tolkeike. Məto netəmim
itəm koatətəu-pən nolən itəm Narmɨn Rəha Uhgɨn
tolkeike, nətəlɨgən rəhalat tatuwɨn əm o nat itəm
Narmɨn Rəha Uhgɨn tolkeike.
6 Okəmə nətəlɨgən rat rəha etəmim in tatərəmərə
lan, kən suah əh tatətəu-pən əm suatɨp rəha
nɨmɨsən. Məto okəmə Narmɨn Rəha Uhgɨn
tatərəmərə e rəhan nətəlɨgən, kən suah əh tatətəu-
pən suatɨp rəha nəmegəhən ne nəməlinuən.

8:3: Hip 4:15 **8:3:** Wək 13:37-39; Hip 2:14; 7:18; 10:1-2; Fil 2:7
8:4: Kal 5:16,25

7 Tol nəhlan məto-inu, nətəlıgən rat rəha etəmim,
tatol tıkımır ilau Uhgın, məto-inu təsətəu-pənən lou
mın rəha Uhgın, kən in təruru agın nətəu-pənən.
8 Netəmim itəm koatətəu-pən nətəlıgən rat rəha
etəmim, okol kəsotolən nıki Uhgın tagien.

9 Məto itəmat nəsotətəu-pənən nətəlıgən rat rəha
etəmim. Okəmə in nıpahrienən məmə Narmın
Rəha Uhgın tətatıg etəmat, kən noatətəu-pən nolən
itəm Narmın Rəha Uhgın tolkeike. Etəmim itəm
Narmın Rəha Kristo təsatıgən lan, in sənəmə
etəmim rəha Kristo.
10 Məto Kristo tətatıg etəmat. Kən nat
əpnapın nıpətıtəmat otəkəike mımıs o təfagə rat,
məto narmıtəmat tatəmegəh məto-inu itəmat
nəkotətuatıp e nıganəmtı Uhgın.
11 Narmın Rəha Uhgın tətatıg etəmat, inu Narmın
Rəha Uhgın u itəm təmol Kristo Iesu təmegəh mın
e nımısən. Nıpahrienən, nıpətıtəmat otımıs nian
kit. Məto e Narmın Rəhan, Uhgın otos-ipən mın
nəmegəhən e nıpətıtəmat.

12 Piak mın ne wınık mın. O natımnat mın
əh, kitat kotəkəike katıg kətəu-pən nat itəm Uhgın
tolkeike, məto kəsotatıgən kətəu-pən nat itəm
nətəlıgən rat rəha etəmim tolkeike məmə otol,
13 məto-inu okəmə nəkotatıg motətəu-pən
nat itəm nətəlıgən rat rəha etəmim tolkeike,
nəkotəkəike motımıs. Məto okəmə e Narmın Rəha
Uhgın nakotohamnu nolən rəha etəmim, kən
onəkotəmegəh,
14 məto-inu netəmim rafin itəm Narmın Rəha
Uhgın tatit ilat, ilat nenətı Uhgın mın.

8:9: 1 Kor 3:16; 12:3 **8:10:** Kal 2:20 **8:13:** Kal 6:8; Kol 3:5

15 Itəmat nəkotɨtun məmə inu in nɨpahrienən
məto-inu, Uhgɨn təmos-ipɨnə Narmɨn Rəhan kəm
itəmat, kən Narmɨn təsolən itəmat nakoatəgin
mɨn Uhgɨn, tahmen e slef kit tatəgin rəhan etəm-
iasol. Kəp, məto Narmɨn Rəhan təmol məmə Uhgɨn
təməhl itəmat. Kən Narmɨn tatol məmə kitat
kotɨtun nənən kəm Uhgɨn məmə, “! Ik rəhatɨmat
tata!”
16 Kən Narmɨn atɨp Rəha Uhgɨn tatən kəm
narmɨtat məmə kitat nenətɨ Uhgɨn mɨn.
17 Kən məto-inu kitat nenətɨn mɨn, kitat oko-
tos natɨmnat wɨr mɨn itəm Uhgɨn təmələhəu kalɨn
məmə rəhatat. Kən kitat Kristo okotos natɨmnat
mɨn əh. Kitat kotɨtun məmə inu nɨpahrienən məto-
inu kitat koatəto nahmməən kitat min, kən kotɨtun
məmə Uhgɨn otos-ipən nɨsiaiiən kəm kitat tahmen
e itəm otol e Kristo.

Nepətən əhag-əhag rəha Uhgɨn itəm tatuwa

18 Ekɨtun məmə nahmməən itəm kotatɨg lan u-roiu,
okotəplan məmə ilat nat əpnapɨn əm nian Uhgɨn
otol-arəp nepətən əhag-əhag rəhan e nəmegəhən
rəhatat.
19 Nɨpahrienən, natɨmnat rafin itəm Uhgɨn
təmol, inu nəptən ne natɨmnat itəm koatəwiə
lan, ne neai, ne nat megəh mɨn, ilat koatəsahgin
motolkeike pɨk məmə okotəplan nian itəm Uhgɨn
otol-arəp məmə nenətɨn mɨn u pah mɨn.
20 Koatasɨpən nəhlan məto-inu Uhgɨn təmol
məmə natɨmnat rafin itəm in təmol, ilat koatatɨg e
nelmɨ nəratən, motəruru nolən wək wɨr mɨn itəm
rəhalat aupən ikɨn. Ilat kəsotolkeikeən nəhlan,

8:15: Mak 14:36; 2 Tim 1:7 **8:16:** 2 Kor 1:22 **8:17:** Kal 4:5-7; Nol Əpən 21:7 **8:20:** Jen 3:17-19

məto in Uhgɨn itəm təmol nəhlan elat. Kən
in təmolkeike məmə ilat okotələhəu-pən rəhalat
nətəlɨgən əskasɨk lan,
21 məmə in otɨkɨs ilat e nəmnəmɨtən ne nɨmɨsən
itəm ilat kotatɨg pahrien lan. Kən in otɨkɨs ilat
nəhlan məmə in tɨtun nos-ipənən nepətən əhag-
əhag kitiəh əm kəm ilat itəm otos-ipən kəm nenətɨn
mɨn.
22 Kitat kotɨtun məmə aupən agɨn mətoarus-
pa əh-roiu, natɨmnat rafin itəm Uhgɨn təmol,
koatekɨmɨs tahmen e pətan kit itəm tatəto
nahmməən məmə otɨləs nətɨn.
23 Kən sənəmə natɨmnat mɨn əm itəm Uhgɨn
təmol, ilat koatekɨmɨs nəhlan. Məto kitat mɨn
koatekɨmɨs nəhlan, nat əpnapɨn məmə Uhgɨn
təmos-ipa rəkɨs nat wɨr kəm kitat, u Narmɨn Rəhan.
Kən Narmɨn in məsɨn rəha natɨmnat wɨr agɨn
mɨn itəm Uhgɨn otəpanos-ipa nian kit. Kən roiu
koatəsahgin e nian ətuatɨp məmə Uhgɨn otegəhan-
in rafin kəm kitat natɨmnat itəm təməhl kitat ron.
Kən in otɨkɨs nɨpətɨtat itəm toas, mos-ipa in wi.
24 Təmətuoun e nian Uhgɨn təmosmegəh kitat,
kitat koatələhəu-pən əskasɨk rəhatat nətəlɨgən o
natɨmnat mɨn əh. ?Okəmə suah kit təmos nat kit
itəm in təmatəsahgin, in otəsahgin mɨn o naka?
25 Məto koatələhəu-pən rəhatat nətəlɨgən e nat kit
itəm kəsotəplanən əh, kən motol rəhatat nətəlɨgən
təfəməh moatəsahgin moatətul əskasɨk.
26 Kən tahmen məmə nolən əh tətasitu etat,*
Narmɨn Rəha Uhgɨn tətasitu etat e rəhatat
nəpouən. Kitat kotəruru məmə naka koatəkəike

8:23: 2 Kor 5:2-4 * **8:26:** "nolən əh" tatəghat-in nolən rəha nələhəu-pən rəhatat nətəlɨgən əskasɨk e natɨmnat wɨr itəm otəpanuwa.

kəfak ron, məto Narmɨn əm Rəha Uhgɨn tatən rəhatat lan nian kitat koatekɨmɨs e nolən kit itəm nəghatən tɨkə lan.
27 Kən Uhgɨn itəm in tɨtun nɨki netəmim, in tɨtun naka Narmɨn Rəhan tatən, məto-inu Narmɨn Rəhan tatəfak o iəfak mɨn tətəu-pən nətəlɨgən rəha Uhgɨn.

Nalpəkauən rəha Uhgɨn

28 Kitat kotɨtun məmə, Uhgɨn tatol məmə natɨmnat rafin itəm koatuwa, inəh nat wɨr mɨn ne nat rat mɨn, ilat rafin koatuwa o nasituən etat itəm kotolkeike Uhgɨn, inu kitat netəm itəm in təmaun-in kitat e nalpəkauən rəhan.
29 Tol nəhlan məto-inu, aupən aupən agɨn, Uhgɨn tɨnɨtun rəkɨs məmə kitat okotahatətə lan. Kən e nian əh, in təmən məmə nolən rəhatat otuwa mah-men e Nətɨn məmə netəmim tepət okotuwa pian mɨn ne wɨnɨn mɨn, kən in təmaupən maiir, kən in ilɨs e kitat rafin.
30 Kən kitat itəm in təmaupən mən məmə oko-tuwa rəhan, in təmaun-in kitat. Kən kitat u itəm təmaun-in, in təmol kitat kotətuatɨp e nɨganəmtɨn. Kən kitat u itəm təmol kitat kotətuatɨp, in otɨləs-ipər mos-ipən nɨsiaiiən ne nepətən əhag-əhag rəhan kəm kitat.

Nolkeikeən asol rəha Uhgɨn

31 ?Okotən mɨn naka e natɨmnat mɨn əh? Uhgɨn in kitat min, matol natɨmnat rafin məmə ilat natɨmnat wɨr mɨn e nəmegəhən rəhatat, kən nat əpnapɨn əm okəmə pah tatol tɨkɨmɨr kəm kitat.

8:27: Sam 139:1 **8:28:** Efes 1:11 **8:29:** Kol 1:18; Hip 1:6
8:31: Sam 118:6

32 In təməsəginən o Nətin ətuatip məmə otimis o
kitat rafin, məto in təmegəhan-in əm. Kən okəmə
in təmos-ipa Nətin kəm kitat, kən in otawte-in
natimnat rafin kəm kitat.
33 ?Pah titun nətu-pa min nəghatən kit məmə
kitat kəmotol tərat? Suah kit tikə, məto-inu, in
Uhgin itəm təmol kitat kotətuatip e niganəmtin,
kitat itəm in təmitəpun.
34 ?Kən pah titun nələhəuən nəghatən məmə kitat
kotəkəike motos nalpinən? Suah kit tikə, məto-
inu Kristo Iesu təmimis o kitat, kən nat kit min,
Uhgin təmosmegəh in e nimisən. Kən roiu, in
tatəpələh e nikali Uhgin matip, ikin rəha nisiaiiən
ne nəsanənən, matəfak kəm Uhgin o kitat.
35 ?Naka titun niləs-irəkisən kitat o nolkeikeən
rəha Kristo o kitat? ?Nəratən, o nian iəkis min, o
nəratən itəm netəmim koatol kəm kitat, o nəumis,
o rəhatat nautə tikə, o ikin tasilə ikin, o naəp rəha
nəluaginən o nohamnuən itəm? Kəp. !Nat kit tikə!
36 Nəmegəhən rəhatat tahmen əm e itəm Naoa
Rəha Uhgin tatən məmə,

"Uhgin. Nian rafin, netəmim koatolkeike məmə
okotohamnu itimat o nərgəm.

Itimat ekotahmen e sipsip min itəm okohamnu
ilat."
37 Nipahrienən, e natimnat min əh rafin, Kristo
itəm tolkeike kitat, tatol məmə kitat koatol win
agin.
38 Kən ekitun məmə nat kit tikə agin titun niləs-
irəkisən kitat o nolkeikeən rəha Uhgin, inu
nimisən, o nəmegəhən, o nagelo min, o iərmis

8:33: Aes 50:8-9 **8:36:** Sam 44:22

min, o natimnat itəm tatuwa əh-roiu, o natimnat
itəm otəpanuwa, o nəsanənən min rafin,
39 o natimnat əpəh ilis, o natimnat ləhau agin, o
nat kit e natimnat rafin itəm Uhgin təmol, okol
ilat rafin kəsotiləs-irəkisən kitat o nolkeikeən rəha
Uhgin itəm koatos o Iərəmərə rəhatat Kristo Iesu.

9

Pol təmolkeike pik məmə netəm Isrel okotahatətə e Kristo

1 Kən roiu iakolkeike məmə ekəghat-in rəhak
min netəmim u noanol min rəha Isrel, məmə
kəmotapəs Kristo. Iatən nipahrienən məto-inu
itimlau Kristo kitiəh əm, eseiuəən. Rəhak nətəligən
ne Narmin Rəha Uhgin katuən məmə nat u iatən in
nipahrienən.
2 Nikik təmitəgit kən mətahmə pik olat nian rafin.
3 Okəmə io ekitun nosən nalpinən ne nemə̈ha
rəha Uhgin, kən inu otasitu o natimak min məmə
okotahatətə e Kristo, kən nikik təpagien əm.
Nipahrienən, nikik təpagien okəmə Uhgin otiləs-
irəkis io e Kristo itəm iakolkeike pik, okəmə in
otasitu natimak min məmə okotahatətə lan. Ekən
nəghatən u, "natimak min," məto-inu e nipətin, ilat
noanol rəha Isrel.
4 Ilat noanol rəha Isrel, kən natimnat wir min u
rəhalat: Uhgin təməhl ilat məmə nenətin min, kən
təmol əp rəhan nepətən əhag-əhag kəm ilat, kən
mos-ipən min nəniəkisən min rəha nasituən,* kən

9:3: Eks 32:32 **9:4:** Eks 16:10; 24:15-18; 33:12-23; 40:34-38

* **9:4:** Nəniəkisən rəha nasituən neen tol min-nulan: (Noah) Jen 9:8-17; (Epraham) Jen 12:2-4, 15:9-21, 17:1-27; (Isrel) Eks 19-24; (Finehas) Nam 25:10-13; (Tefit) 2 Saml 7:5-16; (Isrel - in wi) Jer 31:31-34

mos-ipən mɨn Lou kəm ilat, ne nəfakən əpəh e Nimə
Rəha Uhgɨn, ne nəniəkɨsən mɨn.
5 Kən tɨpɨlat mɨn, ilat netəm-iasol mɨn rəha Uhgɨn
aupən, kən e nɨpətɨn ikɨn, Kristo təmɨsɨ-pən e
noanol rəhalat, kən in Uhgɨn itəm in ilɨs e natɨmnat
rafin, itəm okatənwiwi əm nulan kətan namnun
tɨkə. Əwəh.

Suatɨp itəm Uhgɨn təmɨtəpun netəmim lan

6 Noanol rəha Isrel kəməsotahatətəən e Kristo,
məto nolən əh təməsolən məmə Uhgɨn tateiuə e
rəhan nəniəkɨsən, məto-inu sənəmə ilat rafin itəm
kəmotɨsɨ-pən e noanol rəha Isrel, ilat netəm Isrel
pahrien.
7 Kən e nolən əh inəh, ilat itəm kəmotɨsɨ-pən e
Epraham, ilat sənəmə netəm pahrien rəha Epra-
ham. Məto Uhgɨn təmən kəm Epraham məmə,
"Noanol ətuatɨp rəham otɨsɨ-pən e nɨta rəha Aisak."
8 Nɨpətɨn nat u məmə, ilat u kəmotaiir e noanol
rəha Epraham sənəmə ilat rafin nenətɨ Uhgɨn mɨn.
Məto nenətɨ Uhgɨn pahrien, ilat netəmim itəm
kəmotaiir e nəniəkɨsən rəha Uhgɨn. Kən ilat u
noanol pahrien rəha Epraham.
9 Tol nəhlan məto-inu Uhgɨn təmən-iəkɨs kəm
Epraham min-nulan, "E nian ətuatɨp, oekɨtəlɨg-pa,
kən Sera tɨnɨləs rəkɨs nətɨn kit iərman."
10 Məto nəghatən təsolən namnun ikɨn-u. Nətɨ
Sera u Aisak təmit Repeka, kən in təmɨləs mil mil
kəiu. Rəhalau tata kitiəh əm, pipi rat rəha noanol
mɨn rəha Isrel u Aisak.
11 Məto nian mil mil u kəməsuaiirən əh, kən
məsioalən əh nat kit itəm təwɨr o tərat, Uhgɨn

9:7: Jen 21:12 **9:8:** Kal 4:23 **9:9:** Jen 18:14

təmən-ipən nəghatən kit kəm Repeka. Kən
nəghatən u tatəgətun wɨr məmə Uhgɨn tɨtəpun
netəmim tətəu-pən əm rəhan nətəlɨgən,
12 məto sənəmə məmə kitat kəmotol nat wɨr kit or
nat tərat kit. Uhgɨn təmən kəm Repeka məmə, “Nɨta
rəha nətɨm asol lan, ilat okotol wək əm kəm rəha in
əkəku lan.”
13 Kən inu tatətəu-pən əm nəghatən e Naoa Rəha
Uhgɨn itəm tatən məmə, “Emolkeike Jekop, məto
emetəhau Esao.”
14 ? Okotəhrən əh-roiu? ? Okotən məmə nolən
rəha Uhgɨn təsətuatɨpən? ! Kəp! Kotɨtun məmə in
tatol tətuatɨp
15 məto-inu Uhgɨn təmən kəm Moses məmə,
“Oekasəkitun netəmim itəm ekɨtəpun ilat,
kən ekol nolən təwɨr kəm netəmim itəm ekɨtəpun
ilat.”
16 Kən tol nəhlan, kitat kəsotosən nəniəkɨsən rəha
Uhgɨn o nat kit itəm koatol, tahmen məmə koa-
tolkeike pɨk in, o məto-inu kitat koatol wək ron,
kəp. Koatos əm e nasəkitunən rəha Uhgɨn.
17 E Naoa Rəha Uhgɨn, in tatən kəm Fero, kig
rəha Ijip məmə, “Emɨləs-ipər ik o nat kitiəh əm
u məmə netəmim okotəplan rəhak nəsanənən e
nəmegəhən rəham, məmə netəmim okotən-iarəp
nərgək e nətueintən rafin.”
18 Kən nɨpətɨ nat u məmə, Uhgɨn tətasəkitun
netəmim neen məto-inu in atɨp tolkeike məmə otol
mihin. Kən in tatol netəmim neen məmə ilat
kotapəs nətoən rəhan nəghatən məto-inu in atɨp
tolkeike məmə otol mihin.

9:12: Jen 25:23 **9:13:** Mal 1:2-3 **9:15:** Eks 33:19 **9:16:** Efes 2:8 **9:17:** Eks 9:16

19 Kəm-naka itəmat kit otətapəh ron io məmə,
“Okəmə Uhgɨn tatol netəmim neen məmə ilat ko-
tapəs nətoən rəhan nəghatən, kən ilat okotəkəike
motol nəhlan. ?Kən tahro Uhgɨn tatən məmə ilat
kəmotol təfagə rat?”
20 Məto ekuhalpɨn nəghatən u məmə, ik etəmim
əm. Tahro natuhalpɨn əsanən nəghatən rəha
Uhgɨn. Nɨkitəmat təht-tu. Nuwigɨ nat kəmol e
noantənɨmtə, kol təsənən kəm etəm təmol məmə, “?
Nəmahro mol io məmə ekol nulan?”
21 Etəmim itəm tatol natɨmnat e noantənɨmtə, in
tɨtun nosən noantənɨmtə kit mol nuwigɨ nat lan
kəiu, kit itəm təwɨr rəha nolən lafet, kən kit mɨn
rəha wək əpnapɨn əm.
22 Kən Uhgɨn tɨtun nətəu-pənən nolən ahmen-
ahmen əm e netəmim. Okəmə in tolkeike, in tɨtun
nolən ilat məmə otərəkɨn ilat. In tolkeike məmə
otol-arəp məmə nemə̈ha tatol o təfagə rat, kən
in otol nalpɨnən asol kəm netəmim itəm koatol
təfagə rat. Məto nat əpnapɨn in tatol nəhlan, rəhan
nətəlɨgən kaifəməh məsol uəhaiən nalpɨnən kəm
ilat itəm koatol məmə nɨkin otahmə.
23 Rəhan nətəlɨgən kaifəməh nəhlan məmə in
otol-arəp nəwɨrən asol rəhan kəm netəm mɨn u
itəm in tolkeike məmə otasəkitun ilat. In təmol
əpen-əpenə ilat aupən aupən agɨn məmə ilat oko-
tatɨg e nəwɨrən rəha Uhgɨn əpəh e nego e neai.
24 Inu kitat rafin itəm in təmɨtəpun, kən sənəmə
noanol əm rəha Isrel, məto Iaihluə mɨn.
25 Tahmen əm e naka u Uhgɨn təmən e Naoa u
rəha Hosea məmə,
“Netəm mɨn əh itəm sənəmə rəhak netəmim,

9:20: Aes 29:16; 45:9 **9:21:** Jer 18:6

ekaun-in ilat məmə, ‘rəhak mɨn netəmim.’
Kən netəmim itəm eməsolkeikeən ilat aupən,
ekaun-in ilat məmə, ‘netəmim itəm iakolkeike.’
26 Kən ikɨn-u ətuatɨp, itəm emən kəm ilat məmə,
‘Itəmat sənəmə rəhak mɨn netəmim,’
netəmim okotaun-in ilat məmə, ‘Ilat nenətɨ Uhgɨn
itəm tatəmegəh.’ ”
27 Kən ien Aesea təmatəghat-in noanol mɨn rəha
Isrel e nian tatən-iarəp məmə,
“Nat əpnapɨn netəm Isrel kotepət tahmen
e nɨmənləkɨl əpəh itəhəi, məto Uhgɨn
otosmegəh əm ilat noan məsɨn,
28 məto-inu Iərəmərə in otol rafin uəhai əm rəhan
nəghatən o nos-ipənən nalpɨnən kəm netəmim e
nətueintən.”
29 Kən tahmen e nəghatən itəm ien Aesea təmən
aupən məmə,
“Okəmə Iərəmərə Əsanən Pɨk Agɨn in təsegəhan-
inən itat məmə rəhatat nɨta məsɨn
okotəmegəh, okol kitat kəpotuwa
motahmen e netəmim rəha Sotom ne
Komora itəm in təmərəkɨn agɨn ilat.”

Netəm rəha Isrel kəməsotahatətəən

30 ? Naka nɨpətɨ nəghatən mɨn u? Nɨpətɨn tol
min-nulan məmə, Iaihluə mɨn itəm kəsotalkut
əskasɨkən məmə okotətuatɨp e nɨganəmtɨ Uhgɨn,
Uhgɨn təmol ilat kotətuatɨp e nɨganəmtɨn e na-
hatətəən rəhalat.
31 Məto netəm Isrel kəmotalkut pɨk e suatɨp rəha
nətəu-pənən Lou məmə ilat kotətuatɨp e nɨganəmtɨ
Uhgɨn. Məto ilat kəsotətuatɨpən.

9:25: Hos 2:23 **9:26:** Hos 1:10 **9:28:** Aes 10:22,23 **9:29:** Aes 1:9

32 ? O naka? Məto-inu ilat kəmotalkut pɨk
məmə okotətuatɨp e nɨganəmtɨ Uhgɨn o nolən wɨr
mɨn rəhalat, məto kəsotətəu-pən suatɨp rəha na-
hatətəən. Ilat koatoh pɨkən "Kəpiel Rəha Noh
Pɨkənən."
33 Inu tahmen e Naoa Rəha Uhgɨn itəm tatən
məmə,
"! Otəplan-tu! Emələhəu kəpiel kit əpəh Saeon†
məmə netəmim okotoh pɨkən,
in kəpiel itəm otol ilat kotəme.
Məto etəmim itəm tətahatətə e Suah əh, okol in
otəsaulɨsən nian tatətul e nɨganəmtɨ Uhgɨn."

10

1 Piak mɨn ne wɨnɨk mɨn. Iakolkeike pɨk məmə
Uhgɨn otosmegəh netəm Isrel, kən nian rafin
iatəfak ron.
2 Io iatən-iarəp kəm itəmat məmə ilat kotalkut pɨk
o nolən natɨmnat itəm otol nɨki Uhgɨn tagien. Məto
nolən rəhalat təsɨsɨ-pənən e nɨtunən itəm tətuatɨp.
3 Okol ilat kəsotətəu-pənən suatɨp rəha Uhgɨn məmə
ilat okotuwa kətuatɨp e nɨganəmtɨn, məto-inu
ilat kotəruru suatɨp rəhan, kən motalkut məmə
okotətəu-pən rəhalat atɨp suatɨp, suatɨp rəha nətəu-
pənən Lou.
4 Kristo təmol namnun e suatɨp rəha nətəu-pənən
Lou məmə etəmim in tətuatɨp e nɨganəmtɨ Uhgɨn.
In təmol namnun e suatɨp əh məmə netəmim
rafin itəm koatahatətə lan, ilat rafin okotətuatɨp e
nɨganəmtɨ Uhgɨn.

9:32: Aes 8:14 † **9:33:** 'Saeon' in nərgɨn kit mɨn rəha Jerusalem.
9:33: Aes 8:14; 28:16

Nəmegəhən itəm Uhgɨn tatos-ipa, in rəha netəmim rafin

5 Moses təməte nəghatən kit e suatɨp rəha
nətəu-pənən Lou məmə suah kit tuwa mətuatɨp e
nɨganəmtɨ Uhgɨn. In təmən məmə, "Etəmim itəm
tatol natɨmnat rafin agɨn-əh itəm Lou tatən, in otos
nəmegəhən lilɨn."
6 Məto suatɨp rəha nahatətəən məmə suah kit
tuwa mətuatɨp e nɨganəmtɨ Uhgɨn in təpiə əm, tah-
men e Naoa Rəha Uhgɨn itəm tatən məmə, "Əsənən
məmə nakəkəike muwɨn əpəh e nego e neai," məmə
onakegəs-in Kristo mɨləs meiuaiu muwa məmə
otasitu lam.
7 Kən tatən mɨn məmə, "Əsənən məmə nakəkəike
muwɨn əpəh ləhau e ikɨn rəha netəm kəmotɨmɨs
ikɨn," məmə nakɨləs-iarəp Kristo mol təmegəh mɨn
e nɨmɨsən.
8 ?Məto, tatən mɨn naka? Tatən məmə, "Nəghatən
Rəha Uhgɨn in iuəhkɨr əm ron ik. In əpəh e
nohlɨm ne nɨkim." Nəghatən u in nəghatən rəha
nahatətəən itəm ioatən-iarəp.
9 Tol nəhlan məto-inu, okəmə nakən-iarəp e
nohlɨm məmə Iesu in Iərəmərə, kən okəmə naka-
hatətə e nɨkim məmə Uhgɨn təmosmegəh in e
nɨmɨsən, kən Uhgɨn otosmegəh ik.
10 Kən inu nɨpahrienən nəhlan məto-inu Uhgɨn
tatol etəmim kit tatətuatɨp e nɨganəmtɨn nian suah
əh tətahatətə lan pahrien e nɨkin. Kən Uhgɨn
tatosmegəh etəmim kit nian in tatən-iarəp e nohlɨn
məmə Iesu in Iərəmərə rəhan.
11 Tahmen e Naoa Rəha Uhgɨn itəm tatən məmə,
"Netəmim rafin itəm koatahatətə e suah əh, okol

10:5: Lev 18:5 **10:6:** Dut 30:13 **10:7:** Dut 30:13 **10:8:** Dut 30:14

ilat okəsotaulɨsən nian okoatətul e nɨganəmtɨ
Uhgɨn.”
12 Nəghatən əh in rəha netəmim rafin, nat
əpnapɨn okəmə ik noanol rəha Isrel, o Iaihluə
kit, məto-inu Iərəmərə kitiəh əm u tatərəmərə
mətawte-in rəhan nəwɨrən kəm netəmim rafin
itəm koatətapəh ron.
13 Tahmen e Naoa Rəha Uhgɨn itəm tatən məmə,
“Netəmim rafin itəm koataun-in nərgɨ Iərəmərə
məmə otosmegəh ilat, in otosmegəh ilat.”
14 ?Məto netəmim okotahro motaun-in Iərəmərə
o nosmegəhən ilat, okəmə kəsotahatətəən lan? ?
Kən okotahro motahatətə lan okəmə kəsotətoən
namnusən lan kit? ?Kən okotahro motəto nam-
nusən okəmə suah kit təsən-iarəpən kəm ilat?
15 ?Kən netəmim okotahro kən-iarəp namnusən
təwɨr okəmə Uhgɨn təsahl-ipənən ilat? Tahmen e
Naoa Rəha Uhgɨn itəm tatən məmə, “!In nat wɨr
agɨn nian suah kit tatuwa o nən-iarəpən namnusən
təwɨr!”
16 Məto sənəmə netəm Isrel rafin itəm kəmotos e
nɨkilat namnusən təwɨr. Tahmen e nəghatən itəm
Aesea təməte məmə, “Iərəmərə, netəmim təkəku
əm kəmotən nɨpahrienən e nəghatən rəhatɨmat.”
17 Kən tol nəhlan, nahatətəən tatɨsɨ-pən e nat
itəm nakatəto, kən nat itəm nakatəto tatɨsɨ-pən e
namnusən itəm katən e Kristo.
18 ?Məto ekətapəh məmə, ilat kəmotəto o kəp?
Əwəh, kəmotəto. Naoa Rəha Uhgɨn tatən məmə,
“Nəghatən təmuwɨn e ikɨn mɨn rafin e nətueintən,
təmuwɨn ikɨn mɨn rafin agɨn.”

10:11: Aes 28:16 **10:12:** Efes 3:8 **10:13:** Joel 2:32 **10:15:** Aes 52:7 **10:16:** Aes 53:1 **10:18:** Sam 19:4

19 ?Kən ekətapəh əm o nat kit mɨn məmə, netəm
Isrel kəmotɨtun, o kəp? Əwəh, kəmotɨtun. Moses
təmaupən mən məmə,
“Ekol itəmat nakotetet netəmim e kantri əpnapɨn
əm itəm ekol təwɨr kəm ilat,
kən ekol nemə̇ha tol itəmat məto-inu ekol təwɨr
kəm kantri mɨn itəm kotalməl.”*
20 Kən uarisɨg Aesea təsəgɨnən o nənən məmə,
“Netəmim itəm kəsotegəs-inən io, kəmotəplan io;
Netəmim itəm kəsotətapəh-inən io, emol-arəp atɨp
io kəm ilat.”
21 Məto Aesea təmən nəghatən rəha Uhgɨn e netəm
Isrel məmə,
“E nian rafin, nian rafin, eməg-əfəməh-in nelmək
məmə ekasitu etəmat,
itəmat itəm nakoatəht nəwiak moatəuhlin
məntaatəmat ron io.”

11

Uhgɨn tətasəkitun əh netəm Isrel

1 Pəs ekətapəh o nəghatən kit e netəm Isrel. ?
In pahrien məmə Uhgɨn təməuhlin mentan o
rəhan netəmim o kəp? ! Kəp! Otəplan-tu io.
In təməsəuhlinən məntaan kəm io u etəm Isrel,
noanol rəha Epraham, nɨta rəha Benjamin.
2 Aupən aupən agɨn, Uhgɨn təmɨtəpun noanol
rəha Isrel məmə in otolkeike ilat, kən ilat oko-
tuwa rəhan mɨn netəmim. Kən in təməsəuhlinən
məntaan olat. Nəkotɨtun o kəp məmə naka Naoa

10:19: Dut 32:21 * **10:19:** Nɨpahrienən, netəm Isrel kəmotɨtun nəghatən rəha Uhgɨn, məto ilat kəməsotolkeikeən məmə okotətəlɨg-in. Kən tol nəhlan, Uhgɨn təmos-ipən nəghatən kitiəh əm kəm Iaihluə mɨn məmə in otol netəm Isrel kotetet ilat ron.
10:20: Aes 65:1 **10:21:** Aes 65:2 **11:1:** 1 Saml 12:22; Sam 94:14; Fil 3:5

Rəha Uhgɨn tatən e Elaija. In təmatətapəh əskasɨk o
Uhgɨn matən-iarəp nəratən itəm Isrel təmol.
3 In təmə, “Iərəmərə, kəmotohamnu rəham ien
mɨn motohalkin-ohalkin rəham olta mɨn. Kən io
pɨsɨn əm ekətatɨg, kən moatalkut mɨn məmə okoto-
hamnu io.”
4 ?Məto Uhgɨn təmən-ipən naka kəm in? In təmən
məmə, “Iataskəlɨm netəmim sepen-taosan məmə
rəhak mɨn, itəm kəsotəfakən əh kəm uhgɨn eiueiuə
u Paal”
5 Kən tahmen əm əh-roiu, netəm Isrel noan məsɨn
əh-ikɨn itəm Uhgɨn təmɨtəpun ilat e rəhan nəwɨrən.
6 Kən okəmə Uhgɨn tatosmegəh ilat e nəwɨrən
rəhan, kən təməsolən e natɨmnat təwɨr mɨn itəm
ilat koatol. Məto okəmə təposmegəh ilat məto-inu
ilat koatol natɨmnat wɨr mɨn, kən nəwɨrən itəm
Uhgɨn tətawte-in kəm ilat, in tol pɨsɨn, kən sənəmə
nat kit itəm in tətawte-in kəm ilat, in nətouən əm o
rəhalat wək.
7 ? Kən tahro? Netəmim tepət rəha Isrel
kəmotegəs-in pɨk suatɨp rəha nuwamən mətuatɨp
e nɨganəmtɨ Uhgɨn, məto kəməsotosən. Məto ilat
itəm Uhgɨn təmɨtəpun, kəmotos. Məto ilat rafin əh
itəm kəməsotosən, Uhgɨn təmol ilat məmə kotapəs
nətoən rəhan nəghatən.
8 Tahmen əm e itəm Naoa Rəha Uhgɨn tatən
məmə,
“Kən mətoarus-pa u-roiu, Uhgɨn təmol məmə
nətəlɨgən rəhalat tətapɨl əlu-alu,
kən mol məmə nɨganəmtɨlat təpɨs,
kən mol məmə matəlgɨlat talu.”
9 Kən Kig Tefɨt təmən məmə,

11:3: 1 King 19:10 **11:4:** 1 King 19:18 **11:6:** Kal 3:18 **11:8:** Dut 29:4; Aes 29:10

"Pəs rəhalat nagwənən tepət otuwa mahmen e
noaniikulu kit, itəm otohasiin ilat, mol ilat
kotən məmə natiimnat rafin təwiir əm.
Pəs rəhalat natiimnat wiir okotuwa kəpiel kit rəha
noh piikənən ne nalpiinən kəm ilat.
10 Pəs niiganəmtiilat tapinəp məmə kosotəplanən
nat,
Pəs noankawilat təfaiu kitiəh o nəratən rəhalat
namnun tiikə."

Suatiip rəha Uhgiin o nosmegəhən Iaihluə miin

11 ? Kən ekətapəh miin məmə, netəm Isrel
kəmotoh piikən motiet motorin məmə okol
kəsotətul miinən? !Kəp! O rəhalat nəmkakiəhən,
Uhgiin təmol suatiip o nosmegəhən Iaihluə miin
məmə otol netəm Isrel kotetet netəm miin əh, kən
motolkeike rəhan nəwiirən.
12 ! Tol nəhlan, okəmə Iaihluə miin kəmotos
nəwiirən rəha Uhgiin məto-inu netəm Isrel
kəmotapəs nosmegəhən rəha Uhgiin, kən netəm
Isrel rafin itəm Uhgiin təmiitəpun rəkiis, nian ilat
okotahatətə e Kristo, nəwiirən rəha Uhgiin otuwa
mepət!
13 Roiu iatəghat kəm itəmat Iaihluə miin. Məto-
inu io aposol rəhatəmat Iaihluə miin, io iatənwiwi
rəhak wək
14 məmə, io ekol məta natimak miin netəm Isrel
kotetəhak ron, kən e nolən əh Uhgiin otosmegəh
neen.
15 Nian Uhgiin təməuhlin məntaan o netəm Isrel,
kən in təməmiik Iaihluə miin kəmotuwa iohliin miin.
Məto nian in otəmiik netəm Isrel kotuwa miin ron,
inu in nat asol kit, tahmen e netəm kəmotiimiis
kəmotəmegəh miin.

11:10: Sam 69:22,23 **11:11:** Wək 13:46

16 Okəmə netəmim kotələhəu kalɨn nəwɨtai pɨret
rəha nagwənən wi məmə rəha Uhgɨn, kən pɨret
apiəpiə, in mɨn rəha Uhgɨn.* Kən e nəghatən
rəha nɨg, okəmə nəukətɨn rəha Uhgɨn, kən nelmɨn
mɨn, ilat mɨn rəha Uhgɨn. Nəghatən u, nɨpətɨn
təmə okəmə Epraham ne mipɨn mɨn aupən, ilat
rəha Uhgɨn, kən noanol mɨn rəhalat, ilat mɨn rəha
Uhgɨn.
17 Məto nelmɨ nɨg mɨn neen rəha nasum-
inən, Uhgɨn təmatgəhl rəkɨs, inu tahmen e
netəmim neen rəha Isrel. Kən itəmat Iaihluə
mɨn, nəkotahmen e nelmɨ nɨg u olif əpnapɨn mɨn e
nɨkinat. Uhgɨn təmɨlpɨn itəmat e nəukətɨ nɨg məmə
nakoatos nəmelat, kən roiu nakoatos nəwɨrən itəm
Uhgɨn təmən-iəkɨs kəm Epraham ne nətɨn mɨn u in
nəukətɨ nɨg.†
18 Məto itəmat Iaihluə mɨn, nəsotəghat ausitən
məmə Uhgɨn təmɨlpɨn itəmat e nɨg itəm təmatgəhl
rəkɨs ikɨn, u tahmen e netəm Isrel neen. Sotaluinən
məmə nəukətɨ nɨg tətagwən itəmat, məto sənəmə
itəmat nelmɨ nɨg nakotagwən nəukətɨ nɨg.
19 Kəm-naka suah kit otən məmə, "Uhgɨn
təmatgəhl rəkɨs nelmɨ nɨg mɨn neen məmə otɨlpɨn
io ekos nəmelat."
20 In nɨpahrienən, məto tətatgəhl rəkɨs ilat
məto-inu kəsotahatətəən e Uhgɨn. Kən itəmat
nakoatəper-ipən e nəukətɨ nɨg e nahatətəən əm

---

* **11:16:** Nəghatən u rəha pɨret təmɨsɨ-pən e Oltesteman. In tatəghat-in nian koatos nagwənən wi e nasumən. Netəmim koatol pɨret lan, kən motaupən katos-ipən nəwɨtai pɨret məsɨn kəm Uhgɨn. Kən in tatəgətun məmə pɨret tapiəpiə, in mɨn rəha Uhgɨn, kən ilat kotɨtun nunən. Nam 15:19,20 † **11:17:** Nəghatən Kris ətuatɨp tatən məmə, "Kən roiu, nakoatos nahui nɨg wɨr rəha nəukətɨ nɨg u olif."
11:17: Efes 2:11-19

rəhatəmat. Tol nəhlan, əsotausitən ron, məto itəmat nəkotəkəike motəgin,
21 məto-inu Uhgɨn təmatgəhl rəkɨs nelmɨ nɨg ətuatɨp neen nəhlan, kən okəmə nəkəsotəkəikeən o nosən nahatətəən əskasɨk lan, kən in otatgəhl rəkɨs itəmat.
22 Otətəlɨg-in nolən kərən mil rəha Uhgɨn kəm netəmim: in tatol təwɨr kəm neen, kən matələhəu nəghatən əskasɨk kəm neen mɨn. In təmələhəu nəghatən əskasɨk o netəmim itəm kəmotəht nəwian, məto in tatol təwɨr kəm itəmat, okəmə nəkotəkəike motahatətə lan o rəhan nəwɨrən. Məto okəmə nakotapəs nahatətəən lan, kən in otatgəhl rəkɨs mɨn itəmat.
23 Kən okəmə netəm Isrel kotɨtəlɨg-pa mɨn kahatətə e Uhgɨn, kən in otɨlpɨn mɨn ilat e nəukətɨn, məto-inu tatos nəsanənən o nolən nəhlan.
24 Kən nɨpətɨ nəghatən u məmə, itəmat Iaihluə mɨn, itəmat nəkotahmen e nelmɨ nɨg u olif əpnapɨn əpəh e nɨkinat itəm Uhgɨn təməte rəkɨs, kən mɨlpɨnpən e nɨg u olif e nasumən rəhan. Nolən əh sənəmə nolən ətuatɨp kit rəha nɨg, o nɨləsən nelmɨ nɨg pɨsɨn kit mɨlpɨn-pən e nɨg pɨsɨn kit. Məto noanol mɨn rəha Isrel, kotahmen e nelmɨ nɨg u olif əpəh e nasumən. Kən roiu tɨmətɨg məmə Uhgɨn otɨlpɨn mɨn ilat e nəukətɨlat ətuatɨp.

Uhgɨn tətasəkitun netəmim rafin

25 Piak mɨn ne wɨnɨk mɨn. Iakolkeike məmə nəkotɨtun nat anion u məmə, itəmat nəsotɨləs-ipər pɨkən itəmat. Uhgɨn təmol məmə netəmim neen rəha Isrel kəmotapəs nətoən rəhan nəghatən. Məto

---

11:22: Jon 15:2,4

nolən əh otətatɨg əh mətoarus-pa Iaihluə mɨn rafin
itəm Uhgɨn təmɨtəpun, ilat okotahatətə lan.
26 Kən e nolən əh, Uhgɨn otosmegəh rafin netəm
rəha Isrel. Tahmen əm e itəm Naoa Rəha Uhgɨn
tatən məmə,
“Etəm otosmegəh netəmim otɨsɨ-pən e noanol rəha
Isrel;‡
in otos-irəkɨs nolən rat rəha noanol rəha Isrel.
27 Kən inu nəniəkɨsən rəha nasituən rəhak kəm ilat
məmə ekafəl rəkɨs təfagə rat rəhalat.”
28 Noanol mɨn rəha Isrel kəmotapəs namnusən
təwɨr rəha Iesu Kristo, kən tol nəhlan, ilat
kəmotuwa tɨkɨmɨr mɨn rəha Uhgɨn. Məto nat u
in o nəwɨrən rəhatəmat məto-inu roiu, Uhgɨn
təmos-ipɨnə rəhan nəwɨrən kəm itəmat Iaihluə
mɨn. Məto Uhgɨn tatolkeike əh netəm Isrel məto-
inu in təmɨtəpun ilat, kən ilat nɨta rəha Epraham,
Aisak, ne Jekop.
29 Tol nəhlan məto-inu, nian Uhgɨn təmɨtəpun
rəkɨs netəmim kən mol təwɨr kəm ilat, okol in
təsəuhlin mɨnən rəhan nətəlɨgən.
30 Itəmat u Iaihluə mɨn itəm aupən nəmoatəht
nəwia Uhgɨn. Məto roiu, Uhgɨn təmasəkitun itəmat
məto-inu netəm Isrel kəmotəht nəwian.
31 Kən e nolən ahmen-ahmen əm, netəm Is-
rel koatəht nəwia Uhgɨn roiu, məmə Uhgɨn tɨtun
nasəkitun mɨnən ilat. Tol nəhlan məto-inu roiu ilat
koatəplan məmə Uhgɨn təmasəkitun itəmat, kən
məta ilat okotolkeike məmə Uhgɨn otol mihin mɨn
elat.

‡ **11:26:** Nəghatən Kris ətuatɨp tatən məmə, ‘otɨsɨ-pən Saeon.’ Saeon in nərgɨn kit mɨn rəha Jerusalem, kən in tatəpsen-pən noanol rəha Isrel. **11:27:** Aes 59:20, 21; Aes 27:9; Jer 31:33,34

32 Netəmim rafin koatəht nəwia Uhgɨn, kən in
tatol məmə rəhalat nolən rat tətaskəlɨm ilat rafin
agɨn, ko ilat atɨp kəsotɨkɨsən ilat. In təmol nəhlan
məmə in tɨtun nasəkitunən ilat rafin.

Nolən rəha Uhgɨn in təwɨr agɨn

33 ! Otəplan-tu! ! Nəwɨrən rəha Uhgɨn kəm
netəmim, ne nenatɨgən rəhan, ne nɨtunən rəhan,
ilat rafin kotepət agɨn-əh! Kitat kotəruru nɨtunən
nolən rəha netəlɨgən rəhan, ne rəhan suatɨp mɨn.
Inu tahmen-pən əm e Naoa Rəha Uhgɨn itəm tatən
məmə,
34 "Suah kit tɨkə itəm tɨtun natɨmnat itəm tətatɨg e
nətəlɨgən rəha Uhgɨn.
Kən suah kit tɨkə itəm in tɨtun nos-ipənən nəghatən
kit məmə otasitu e Uhgɨn."
35 "Suah kit tɨkə itəm tɨtun nos-ipən atɨpən rəhan kit
nat kit kəm Uhgɨn məto-inu, natɨmnat rafin
agɨn rəha Uhgɨn rəkɨs."
36 Tol nəhlan məto-inu Uhgɨn təmol natɨmnat rafin,
kən natɨmnat rafin koatatɨg məto-inu nəsanənən
rəhan tətaskəlɨm ilat, kən natɨmnat rafin in təmol
məmə rəhan. !Pəs kitat kotos-ipən nənwiwiən kəm
in tatuwɨn matuwɨn namnun tɨkə! Əwəh.

12

Sakrifais itəm nəmegəhən tətatɨg lan

1 Piak mɨn ne wɨnɨk mɨn. Məto-inu Uhgɨn
təmasəkitun kitat, ekətapəh əskasɨk otəmat məmə
nakotos-ipən nɨpətɨtəmat rafin kəm Uhgɨn tahmen
e sakrifais kit itəm tatəmegəh, kən nəmotələhəu

11:34: Aes 40:13 **11:35:** Job 41:11 **11:36:** 1 Kor 8:6; 11:12; Kol 1:16

kalɨn məmə rəhan, kən nɨkin tətagien lan. Inu
suatɨp ətuatɨp itəm onəkotəfak kəm Uhgɨn lan.
2 Sotosən nolən rəha netəmim e nətueintən,
məto otegəhan-in pəs Uhgɨn otəuhlin rəhatəmat
nətəlɨgən tuwa muwiwi məmə nolən rəhatəmat
okotuwa motəwɨr. Kən tol nəhlan, itəmat
onəkotɨtun nakilən, kən nɨtunən, kən nɨtəpunən
nolən wɨr mɨn itəm Uhgɨn tolkeike, inu nolən mɨn
itəm kotəwɨr, ne nolən mɨn itəm kotol nɨkin tagien,
ne nolən mɨn itəm kotətuatɨp.
3 Kən e nəwɨrən itəm Uhgɨn təmawte-in kəm
io, iatən-ipɨnə kəm itəmat rafin məmə sotɨləs-
ipər atɨpən nətəlɨgən rəhatəmat. Məto e nətəlɨgən
ətuatɨp, otəplan nesanənən mɨn itəm Uhgɨn təmos-
ipɨnə kəm itəmat e nahatətəən rəhatəmat e Kristo.
Kən nian nəkotəplan nəsanənən mɨn əh, otəplan
rəhatəmat nolən mɨn, kən motakil motəplan məmə
rəhatəmat nolən mɨn kotəwɨr motahmen katətəu-
pən rəhatəmat nahatətəən, o kəp.
4 Suah kit nɨpətɨn kitiəh əm, məto tatos nolɨn-olɨn
tepət, kən nolɨn-olɨn nɨpətɨn mɨn əh, rəhalat əh-ikɨn
wək pɨsɨn pɨsɨn mɨn itəm koatol.
5 Kən tahmen-pən əm e netəm koatahatətə e
Kristo. Kitat tepət, məto kotuwa nɨpətɨn kitiəh əm
lan, kən motagɨle atɨp əm e kitat mɨn.
6 Kən Uhgɨn təmos-ipa nəsanənən o nolən wək
pɨsɨn pɨsɨn mɨn tətəu-pən nəwɨrən rəhan itəm
təmawte-in kəm kitat. Uhgɨn tatos-ipən kəm suah
kit nəsanənən o nən-iarəpən nəghatən rəhan itəm
in tatos-ipən ətuatɨp kəm in. Kən pəs suah u otən-
iarəp nəghatən mɨn əh tətəu-pən nahatətəən rəhan.

12:1: Rom 6:11,13; 1 Pita 2:5 **12:3:** Efes 4:7; Fil 2:3 **12:5:** 1 Kor 12:12,27

7 Okəmə suah kit tatos nəsanənən o nasituən, pəs
in tasitu; okəmə in tatos nəsanənən o nəgətunən,
pəs in təgətun;
8 okəmə in tatos nəsanənən o nɨləs-ipərən
nətəlɨgən, pəs in tɨləs-ipər; okəmə in tatos
nəsanənən o nos-ipənən məni, pəs in tos-ipən
tepət; okəmə in tatos nəsanənən o nitən niməfak,
pəs in tol e nɨkin rafin; okəmə in tatos nəsanənən o
nasəkitunən, pəs in tol e nɨkin agien.

Suatɨp reha nolkeikeən netəmim

9 Nolən rəha nolkeikeən rəhatəmat o netəmim,
təkəike muwa nolkeikeən pahrien. Otetəhau nolən
rat mɨn, kən motaskəlɨm əskasɨk nolən wɨr mɨn.
10 Otolkeike itəmat mɨn tahmen məmə itəmat
piatəmat ne wɨnɨtəmat mɨn. Itəmat kitiəh kitiəh
nakotalkut pɨk məmə onəkotɨsiai-in itəmat mɨn.
11 Otəkəike nian rafin o nolən wək rəha Uhgɨn
e nɨkitəmat rafin məsotəpouən, tahmen e nɨgəm
tatuəp.
12 Otagien məto-inu nəmotələhəu-pən əskasɨk
rəhatəmat nətəlɨgən e Uhgɨn. Kən nian nəratən
tatuwa, otol rəhatəmat nətəlɨgən təfəməh. Kən
motəghat kəm Uhgɨn e nəfakən nian rafin.
13 Otawte-in kəm netəmim rəha Uhgɨn nat naka
itəm rəhalat tɨkə. Otəkəike motol təwɨr kəm iapɨspɨs
mɨn itəm koatuwa imatəmat ikɨn.
14 Otətapəh o Uhgɨn məmə otol nəwɨrən kəm
netəm koatol nəratən kəm itəmat. Sotaun-inən
nəratən tuwa olat, məto otətapəh o Uhgɨn məmə
otol nəwɨrən kəm ilat.

12:8: 1 Kor 12:4-11; 1 Pita 4:10-11 **12:10:** 1 Pita 1:22 **12:12:** 1 Tes 5:16-18 **12:13:** Hip 13:2 **12:14:** Mat 5:44; 1 Kor 4:12

15 Otagien itəmat netəm koatagien. Kən otasək
itəmat netəm koatasək.
16 Otol rəhatəmat nətəlıgən tahmen-ahmen əm
etəmat rafin, nıkitəmat təsəhtən məmə itəmat neen
ilıs, məto nıkitəmat otagien əm nakotan kələh əm
itəmat netəm u ləhau. Nıkitəmat təsəhtən məmə
nakotenatıg wır.
17 Okəmə suah kit tatol tərat kəm itəmat,
əsotalpınən rəhan nolən. Onəkotəkəike motalkut
məmə nəkotol nolən itəm netəmim rafin okotəplan
məmə tətuatıp.
18 Otol natımnat rafin itəm nəkotıtun nolən
məmə itəmat nəkotatıg e nəmə̇linuən itəmat
netəmim rafin.
19 Piak mın ne wınık mın. Sotalpınən nıtai
təfagə rəha suah kit, məto otapəs əm məmə Uhgın
otəpanələhəu nalpınən ne nemə̇ha kəm in, məto-
inu e Naoa Rəha Uhgın, Iərəmərə tatən məmə, “In
rəhak pısın əm wək o nalpınən nıtai təfagə. Io ekol
nəhlan.”
20 Məto itəmat nəkotol əm məmə Naoa Rəha
Uhgın tatən mihin məmə,
“Okəmə rəham tıkımır nəumıs tatus,
os-ipən nagwənən kəm in;
okəmə in tatoaoa,
os-ipən nat kit kəm in tənım.
Nian natol natımnat mın u,
in otaulıs pık lan.”
21 Sotegəhan-inən məmə nolən tərat otətoarus
itəmat mıləs-iəhau itəmat, məto otol məmə
rəhatəmat nolən təwır otıləs-iəhau nolən tərat.

12:16: Prov 3:7 **12:17:** 1 Tes 5:15 **12:19:** Dut 32:35; Mat 5:39
12:20: Prov 25:21-22; Mat 5:44

13

Nərəmərəən rəha kapman

1 Pəs kitat rafin okotəkəike katɨg ahgin kapman,
məto-inu nepətən o nərəmərəən rafin tatɨsɨ-pən e
Uhgɨn, kən kapman rafin itəm kotatɨg, Uhgɨn pɨsɨn
əm tatɨləs-ipər.
2 Kən tol nəhlan, okəmə suah kit tatəht nəwia kap-
man, in tatəht nəwia nat itəm Uhgɨn təmələhəu, kən
netəmim itəm koatol nəhlan, koatiuw-pa nalpɨnən
olat.
3 Tol nəhlan məto-inu kapman itəm Uhgɨn
təmələhəu təsolən netəmim itəm koatol nolən wɨr
kotəgɨn, məto tatol əm o netəm koatol nolən rat.
Okəmə nəsotolkeikeən məmə nəkotəgin netəm-
iasol mɨn rəha kapman, nəkotəkəike motol nolən
wɨr mɨn, kən ilat okotɨləs-ipər itəmat ron.
4 Sotaluinən məmə ilat iolwək mɨn rəha Uhgɨn itəm
wək rəhalat məmə ilat okotol təwɨr kəm itəmat.
Məto okəmə nəkotol tərat, nəkotəkəike motəgɨn,
məto-inu ilat koatos nəsanənən o nolən nalpɨnən.
Ilat iolwək mɨn rəha Uhgɨn itəm otol nemə̈ha ne
nalpɨnən rəha Uhgɨn kəm netəm koatol tərat.
5 Tol nəhlan, kitat rafin okotəkəike motatɨg ahgin
kapman o nat kəiu. Kit u məmə kitat okəsotosən
nalpɨnən, kən kit mɨn u, məto-inu kotɨtun məmə in
nolən ətuatɨp.
6 Kən o nat kitiəh əm, otətou-pən takɨs kəm
kapman, məto-inu netəm-iasol rəha kapman, ilat
nolwək rəha Uhgɨn, kən inu wək rəhalat.
7 Otos-ipən kəm netəmim rafin, natɨmnat itəm
tətuatɨp məmə onəkotos-ipən. Okəmə in takɨs

13:1: Prov 8:15; Taet 3:1 **13:3:** 1 Pita 2:13-14

pɨsɨn pɨsɨn mɨn, nəkotəkəike kətou ilat. Okəmə in nɨsiaiiən, otɨsiai-in ilat. Okəmə etəm tatos nərəmərəən, kən otatɨg ahgin.

Nolkeikeən

8 Nəkotəkəike motətou rəhatəmat kaon mɨn. Məto kaon kitiəh əm tatəkəike mətatɨg otəmat, inun kaon rəha nolkeikeən itəmat mɨn, kən nəkotəkəike motətou nian rafin, namnun tɨkə, məto-inu etəm tolkeike in kit, in tatol natɨmnat rafin itəm Lou tatən.
9 Lou tatən məmə, “Sotakləh-inən pətan,” “Sohamnuən etəmim,” “Sakləhən,” “Nɨkim təsuwɨnən e natɨmnat rəha suah kit,” kən lou neen mɨn əhikɨn. Məto nəghatən kitiəh əm in nəukətɨlat rafin, in tatən məmə, “Olkeike ik kit tahmen əm məmə natolkeike atɨp ik.”
10 Okəmə suah kit tolkeike in kit, okol təsolən nəratən kəm in. Kən tol nəhlan, etəmim itəm tatolkeike netəmim, in tatol nɨpətɨ Lou rafin koatuwa motol nɨpahrienən.

Nolən ətuatɨp o nian rəha namnun nian

11 Nəkotəkəike motol nəhlan məto-inu itəmat nəkotɨtun wɨr nian koatatɨg lan u-roiu. Nian tɨnatuwa məmə nəkotəkəike motaiir məsotapɨlən, məto-inu nosmegəhən rəhatat tɨnatuwa iuəhkɨr, maprəkɨs-in nian kitat kɨnotahatətə.
12 Napinəpən otəsuwəhən tɨkə, kən nəhag-əhagən otəsuwəhən tuwa. Kən tol nəhlan, pəs kotapəs nolən rəha napinəpən, kən motaskəlɨm nolən wɨr

---

13:7: Mat 22:21 **13:8:** Mat 22:39-40; Jem 2:8 **13:9:** Eks 20:13-15,17; Dut 5:17-19,21 **13:10:** 1 Kor 13:4-7 **13:11:** Efes 5:14; 1 Tes 5:6-7

mɨn rəha nəhag-əhagən tahmen-pən e mopael kit itəm tətaskəlɨm wɨr rəhan naip rəha nəluagɨnən.
13 Pəs kitat kotol nolən wɨr mɨn, tahmen e
netəmim itəm kotaliwək e nəhag-əhagən kən
netəmim koatəplan. Okəsotolən lafet rat mɨn,
məsotapɨsən, məsotit əpnapɨn itəmat mɨn, kən
məsotolən nolən alməl mɨn, məsotərgəhəuən,
məsotetetən kitat mɨn.
14 Məto otegəhan-in məmə Iərəmərə Iesu Kristo
otərəmərə e nəmegəhən rəhatəmat, kən otapəs
nətəlɨg-inən suatɨp mɨn o nolən təfagə rat mɨn itəm
nətəlɨgən rat rəhatəmat tolkeike.

14

Nəghatən rəha netəm mɨn u itəm rəhalat nahatətəən təsəskasɨkən

1 Nɨkitəmat tətagien əm məmə nakotos iəfak mɨn
neen kotuwa motəplan itəmat, nat əpnapɨn rəhalat
nahahtətəən təsəskasɨkən, kən motəruru okəmə
nɨki Uhgɨn təsagienən o kəp, o nolən mɨn neen itəm
netəmim neen koatən-iəhau. Nakotos ilat kotuwa,
məto esolkeikeən məmə nakotərgəhəu o nətəlɨgən
mɨn rəhalat.
2 Etəmim kit, e rəhan nahatətəən, təwɨr əm məmə in
otun nagwənən rafin. Məto etəmim kit mɨn, rəhan
nahatətəən təsəskasɨkən, kən nɨkin təht məmə in
tɨtun nunən nagwənən e nasumən əm, mapəs
nunən mit.
3 Etəmim u itəm tɨtun nunən natɨmnat rafin,
təsəwɨrən məmə in otəplan rat etəmim itəm
təsunən natɨmnat rafin. Kən etəmim itəm təsunən
natɨmnat rafin, təsəwɨrən məmə in otən kəm

13:12: 1 Jon 2:8 **13:13:** Luk 21:34; Efes 5:18 **13:14:** Efes 5:11
14:1: Rom 15:7 **14:2:** Jen 9:3-4

etəmim itəm tatun natɨmnat rafin məmə, in tatol
nolən rat, məto-inu Uhgɨn nɨkin tagien əm ron.
4 Təsəwɨrən məmə ik natən məmə iolwək rəha
suah kit mɨn təmol nolən tərat. Rəhan atɨp əm
iərəmərə otən məmə təmol təwɨr o tərat.* Kən
in otol təwɨr məto-inu Iərəmərə tɨtun nos-ipənən
nəsanənən kəm in o nolən nat wɨr mɨn.
5 Suah kit in tən məmə nian kitiəh əm in rəha
Uhgɨn taprəkɨs-in nian rafin, məto suah kit mɨn
tən məmə nian rafin kotahmen-ahmen əm. Məto
etəmim otəkəike mətul əskasɨk o rəhan nətəlɨgən e
nat u.
6 Etəmim kit itəm tatən məmə nian kitiəh əm
in rəha Uhgɨn, in tatol o nɨləs-ipərən Iərəmərə.
Kən etəm tatun mit, tatun o nɨləs-ipərən Iərəmərə,
məto-inu tatən kəm Uhgɨn məmə nɨkin tagien o
nɨgɨn nagwənən. Kən etəm tapəs əm nunən mit,
in mɨn tapəs nunən o nɨləs-ipərən Iərəmərə, kən in
mɨn tatən kəm Uhgɨn məmə nɨkin tagien o nɨgɨn
nagwənən.
7 Suah kit təsərəmərə-atɨpən e nəmegəhən rəhan,
nat əpnapɨn in tatəmegəh, o in təmɨmɨs.
8 Okəmə kitat koatəmegəh, koatəmegəh o nɨləs-
ipərən Iərəmərə, kən okəmə kotɨmɨs, kəmotɨmɨs
o nɨləs-ipərən Iərəmərə. Kən tol nəhlan, okəmə
koatəmegəh o kəmotɨmɨs, kitat rəha Iərəmərə.
9 Kristo təmɨmɨs matɨg məmegəh mɨn, məmə
in Iərəmərə rəha netəm koatəmegəh ne netəm
kəmotɨmɨs rəkɨs.

14:3: Kol 2:16 * **14:4:** Ves 4 u, in eksampol kit. “Iolwək” tatəpsen-pən kitat iəfak mɨn, kən “iərəmərə” tatəpsen-pən Uhgɨn. Nɨpəti nəghatən məmə Uhgɨn otakil kitat, məto təsəwɨrən məmə kitat okotakil kitat mɨn. **14:4:** Mat 7:1; Jem 4:11-12 **14:5:** Kal 4:10-11 **14:8:** Kal 2:20

10 Kən təsəwɨrən məmə nakən nɨkalɨ iəfak kit
mɨn məmə təmol nolən tərat e natɨmnat mɨn əh.
Kən təsəwɨrən məmə nakehm-əhau piam, məto-inu
kitat rafin okotətul aupən e nɨganəmtɨ Uhgɨn məmə
in otakil kitat.
11 Tahmen e Iərəmərə tatən e Naoa Rəha Uhgɨn
məmə,
“Inu nɨpahrienən, tahmen məmə in nɨpahrienən
məmə iatəmegəh,
netəmim rafin okotɨsin nulɨlat kəm io,
kən netəmim rafin okotən-iarəp e nohlɨlat məmə
io, io Uhgɨn.”
12 Kən tol nəhlan, kitat rafin kitiəh kitiəh okotətul
e nɨganəmtɨ Uhgɨn o nən-iarəpən natɨmnat itəm
kəmotol.
13 Tol nəhlan, pəs kotapəs nolən rəha nənən
nɨkalɨ suah kit məmə rəhan nolən in təfagə rat kit.
Məto pəs kotən məmə okəsotolən nat kit itəm otol
piətat kit təme e rəhan nəmegəhən.
14 Io emuwa kitiəh itɨmlau Iərəmərə Iesu, kən o
nat u, io ekɨtun wɨr məmə nagwənən rafin kotəwɨr
o nunən, kəsotolən suah kit tamkɨmɨk e nɨganəmtɨ
Uhgɨn. Məto okəmə suah kit nɨkin təht məmə nat
kit tamkɨmɨk e nɨganəmtɨ Uhgɨn, nat əh tamkɨmɨk
atɨp əm ron.
15 Okəmə piam kit tatəto tərat pɨk o nat kit itəm
nəmun, kən nəsaliwəkən e suatɨp rəha nolkeikeən.
Əsolən məmə nat nakatun tatərəkɨn piam kit itəm
Kristo təmɨmɨs ron.
16 Əsegəhan-inən məmə nat kit itəm ik nakən
məmə in təwɨr, okəghat-in məmə in nat tərat.

14:10: 2 Kor 5:10 **14:11:** Aes 45:23; Fil 2:10-11 **14:14:** Wək 10:15; Taet 1:15 **14:15:** 1 Kor 8:11-13

17 Tol nəhlan məto-inu nərəmərəən rəha Uhgɨn
sənəmə nat rəha nagwənən ne nənɨmən, məto in
nat kit rəha nətuatɨpən e nɨganəmtɨ Uhgɨn, ne
nəmə̈linuən, ne nagienən e Narmɨn Rəhan,
18 məto-inu suah kit itəm tatol wək kəm Kristo e
nolən əh, in tatol nɨki Uhgɨn tətagien, kən netəmim
koatehm in məmə in etəm təwɨr, kən nɨkilat tagien
əm ron.
19 Kən tol nəhlan, pəs kitat kotalkut pɨk o nolən
nat itəm tatuwɨn o nəmə̈linuən, kən tatɨləs-ipər
nətəlɨgən rəhatat rafin.
20 Əsərəkɨnən wək rəha Uhgɨn o nagwənən
əm. Nagwənən rafin kotəwɨr, məsotamkɨmɨkən
e nɨganəmtɨ Uhgɨn. Məto suah kit tatol təfagə rat
nian in tatun nat kit itəm tol pian tatəme lan e
rəhan nəmegəhən.
21 Kən tol nəhlan, təwɨr məmə nəsotunən mit,
o nənɨmən wain, o nolən nat kit mɨn itəm otol
piatəmat otəme e nəmegəhən rəhan.

22 Kən okəmə itəmat nakotos nətəlɨgən kit o
natɨmnat mɨn u, otaskəlɨm anion əm itəmat Uhgɨn.
Suah kit tətatɨg e nəwɨrən pahrien nian in tatol əm
natɨmnat itəm in tɨtun məmə tətuatɨp məmə in otol.
23 Məto etəmim itəm rəhan nətəlɨgən tatol kəiu
o nat itəm tatun, məmə in tətuatɨp o nunən o kəp,
təwɨr məmə in təsunən. Məto okəmə in tatun,
Uhgɨn otən nolən rəhan in təfagə rat, məto-inu in
tatun, məto nɨkin təsəhtən məmə in nat ətuatɨp,
rəhan nolən təsətulən e nahatətəən. Kən okəmə
suah kit tatol nat kit itəm nɨkin təht məmə in tərat,
in tatol təfagə rat.

14:19: Rom 12:18; 15:2 **14:20:** 1 Kor 8:13

15

Nɨləs-ipərən nətəlɨgən rəha iəfak pɨsɨn pɨsɨn mɨn

1 Kitat neen, nahatətəən rəhatat təskasɨk, kən ki-
tat kotɨtun məmə nat əlkələh mɨn əh, ilat nat
əpnapɨn əm. Məto okol kitat kəsotəkəikeən o nolən
natɨmnat mɨn əh məmə nɨkitat tətagien lan. Nɨkitat
təkəike məht piətat mɨn ne wɨnɨtat mɨn itəm rəhalat
nətəlɨgən kəiu e natɨmnat mɨn əh.
2 Kitat okotəkəike motol nolən itəm otol nɨki netəm
pɨsɨn tagien lan, məmə otasitu elat, mol nahatətəən
rəhalat tuwa məskasɨk.
3 Pəs kotol nəhlan məto-inu Kristo mɨn, in
təməsolən nolən kit məmə in atɨp nɨkin otagien
lan. Məto in təmol natɨmnat rafin agɨn itəm Uhgɨn
nɨkin tolkeike, kən o natɨmnat mɨn u, netəmim
kəmotən rat in ron. Inu tahmen e Naoa Rəha
Uhgɨn tatən məmə, "Nən ratən mɨn itəm netəm
pɨsɨn pɨsɨn mɨn koatol lam, koatuwa ron io."
4 Natɨmnat mɨn əh itəm kəməte aupən e Naoa
Rəha Uhgɨn, kəməte mɨn məmə otəgətun kitat,
məmə okotələhəu-pən əskasɨk nətəlɨgən rəhatat
e Uhgɨn. Kən kitat kotɨtun nolən əh məto-inu
koatətul əskasɨk e nian iəkɨs mɨn, kən Naoa Rəha
Uhgɨn tatɨləs-ipər nətəlɨgən rəhatat.

5 Uhgɨn pɨsɨn əm tətasitu etat məmə koatətul
əskasɨk e nian iəkɨs mɨn, kən in pɨsɨn əm tatɨləs-ipər
nətəlɨgən rəhatat. Kən roiu, iatətapəh ron məmə in
otasitu etəmat e nətəlɨgən rəhatəmat məmə otuwa
mol kitiəh əm, tahmen əm e nolən rəha Kristo Iesu.
6 Kən iakətapəh nəhlan otəmat rafin itəm
noatos nətəlɨgən kitiəh əm, məmə nəwiatat tɨtun

15:2: 1 Kor 10:24,33 **15:3:** Sam 69:9 **15:4:** 2 Tim 3:16

nuwamən mahmen e nəwia suah kitiəh əm o niləs-
ipərən nərgi Uhgin, itəm in Uhgin ne Tata rəha
Iərəmərə rəhatat Iesu Kristo.
7 Otos iəfak min neen e nikin agien məmə oko-
tuwa motəplan itəmat, tahmen əm məmə Kristo
təmos itəmat e nikin agien. Otol nəhlan məmə
netəmim okotənwiwi Uhgin lan.
8 Sotaluinən nat u məmə, Kristo təmuwa
iolwək rəha netəm Isrel məmə otəgətun məmə
Uhgin tatol rəhan nəghatən, nəghatən inu məmə
nəniəkisən min rəhan kəm tipi netəm Isrel aupən,
ilat kəmotuwa nipahrienən.
9 Kən təmuwa məmə Iaihluə min okotənwiwi
Uhgin o rəhan nasəkitunən, tahmen e Naoa Rəha
Uhgin tatən məmə,
"Tol nəhlan, oekiləs-ipər nərgəm e niki Iaihluə min,
oekan napuən min mənwiwi nərgəm."
10 Kən tatən min məmə,
"Otagien, Iaihluə min, itəmat rəhan min netəmim."
11 Kən tatən min məmə,
"Itəmat Iaihluə min otənwiwi Iərəmərə,
kən itəmat rafin noanol min rəha nətueintən
otənwiwi in."
12 Kən Aesea tatən min məmə,
"Noanol rəha Jese aupən otər min*
kən Uhgin otiləs-ipər in məmə otərəmərə e noanol
min rəha nitən min rafin.
Kən Iaihluə min okotələhəu-pən əskasik nətəligən
rəhalat lan."

15:7: Rom 14:1 **15:8:** Mat 15:24 **15:9:** 2 Saml 22:50; Sam 18:49; Wək 3:25 **15:10:** Dut 32:43 **15:11:** Sam 117:1 * **15:12:** Jese in tata rəha Kig Tefit **15:12:** Aes 11:10; Nol Əpən 5:5

13 Uhgɨn təmasitu o kitat məmə okotələhəu-pən
əskasɨk rəhatat nətəlɨgən lan. Pəs in otol məmə
nɨkitəmat otər mərioah e nagienən ne nəmə̈linuən
nian nakoatahatətə lan məmə, e nəsanənən rəha
Narmɨn Rəha Uhgɨn, onakoatələhəu-pən əskasɨk
pɨk təhmɨn rəhatəmat nətəlɨgən e Uhgɨn.

Pol in aposol rəha Iaihluə mɨn

14 Piak mɨn ne wɨnɨk mɨn. Ekɨtun wɨr məmə
nəmegəhən rəhatəmat təmər mərioah e nəwɨrən,
kən nəmotos nɨtunən rafin, kən nəkotahmen o
nəgətunən itəmat mɨn.
15 Məto e naoa u rəhak, eməsəhluaig-inən nat
kit, emən-iarəp e nɨkik rafin natɨmnat mɨn u kəm
itəmat, kən molkeike məmə nɨkitəmat otəkəike
matəht nəghatən mɨn əh. Tətuatɨp əm məmə
iatəghat nəhlan, məto-inu Uhgɨn təmasitu lak e
rəhan əm nəwɨrən
16 məmə io ekuwa iolwək rəha Kristo Iesu o nən-
iarəpən namnusən təwɨr kəm Iaihluə mɨn. Io ekah-
men e pris kit itəm iatən-iarəp namnusən təwɨr
rəha Uhgɨn məmə, Iaihluə mɨn itəm koatahatətə
e Kristo, okotuwa presen wɨr mɨn itəm Narmɨn
Rəha Uhgɨn təmələhəu kalɨn məmə rəha Uhgɨn, kən
Uhgɨn nɨkin tagien o nosən.
17 Kən e wək rafin itəm iatol o Uhgɨn, iatəghat
ausit məto-inu in Kristo Iesu əm itəm tatol wək.
18 Ko esəghat ausitən o nat kit mɨn, ekəghat ausit
əm o natɨmnat wɨr itəm Kristo təmol nian emol
rəhan wək o nɨləsən Iaihluə mɨn kotuwa motol
nəwia Uhgɨn. Kristo təmol wək e rəhak nəghatən,
ne rəhak nolən mɨn,
19 kən təmol wək e nəsanənən rəha nəmtətin
mɨn ne nat pɨspɨs mɨn, kən təmol ilat rafin e

15:16: Rom 1:5; 11:13

nəsanənən rəha Narmɨn Rəha Uhgɨn. Kən tol nəhlan, emən-iarəp rafin namnusən təwɨr rəha Kristo, təmətuoun Jerusalem muwɨn mətoaruspən kantri u Ilirikam.
20 Nian rafin e nətuounən rəhak wək mətoaruspa u-roiu, ematolkeike məmə ekuwɨn mən-iarəp namnusən təwɨr e ikɨn mɨn neen itəm kəsəto-agɨnəhən nərgɨ Kristo ikɨn. Esolkeikeən məmə ekol wək e ikɨn kit itəm suah kit tɨnuwɨn rəkɨs ikɨn mən-iarəp namnusən təwɨr.
21 Məto tahmen əm e Naoa Rəha Uhgɨn itəm tatəghat-in Kristo məmə,
"Netəmim itəm kəsən-iarəpən namnusən təwɨr kəm ilat,
ilat okotəplan in,
kən netəmim itəm kəsotətoən əh namnusən təwɨr, ilat okotɨtun."
22 Nian tepət, wək u rəhak o nuwɨnən ik pɨsɨn pɨsɨn mɨn tətahtosɨg-in io o nɨmnən məplan itəmat.

Nətəlɨgən rəha Pol o nuwɨnən Rom

23 Məto roiu, rəhak wək ikɨn-u tɨnol namnun, kən e nup tepət rəkɨs, iakolkeike pɨk məmə ekɨmnə məplan itəmat,
24 kən tol nəhlan, nɨkik tatəht məmə ekɨmnə məplan itəmat nian ekuwɨn əpəh kantri u Spen. Kən nian ekɨmnə kotauilɨm o nian əkuəkɨr əm, kən iakolkeike məmə nakotasitu lak e rəhak naliwəkən.
25 Məto roiu, iatuwɨn Jerusalem o nasituən e iəfak mɨn əh-ikɨn,
26 məto-inu iəfak mɨn əpəh kantri mil u Masetonia ne Akaea, nɨkilat təmagien o nos-ipamən

15:20: 2 Kor 10:15-16 **15:21:** Aes 52:15 **15:22:** Rom 1:13

rəhalat məni məmə ekasitu e ian-rat mɨn e niməfak
əpəh Jerusalem.
27 Nɨkilat təmagien əm o nolən, kən in tahmen
e iehl kit itəm noanol rəha Isrel kəmotol kəm ilat.
Tol nəhlan məto-inu okəmə Iaihluə mɨn kəmotos
nəwɨrən rəha Uhgɨn e suatɨp rəha netəm Isrel, kən
Iaihluə mɨn okotəkəike motasitu e netəm Isrel e
rəhalat məni.
28 Oekos məni itəm ilat kəmotos-ipa, muwɨn
mos-ipən kəm iəfak mɨn əpəh Jerusalem. Kən
nian emol namnun wək u, kən ekiet Jerusalem
muwɨn əpəh kantri u Spen, kən e rəhak naliwəkən
oekɨmnə məplan itəmat.
29 Nian ekuwa mɨtəlau imatəmat ikɨn, ekɨtun
məmə iatos natɨmnat wɨr tepət e Kristo məmə ekos-
ipɨnə kəm itəmat, kən itəmat onəkotəto təwɨr lan.
30 Piak mɨn ne wɨnɨk mɨn, məto-inu kitat koata-
hatətə e Iərəmərə rəhatat Iesu Kristo, kən Narmɨn
Rəha Uhgɨn tatol məmə kitat koatolkeike kitat
mɨn, ekətapəh əskasɨk otəmat məmə nəkoatəfak
ron io kəm Uhgɨn, kən e nolən əh, nakotasitu lak
e nəluagɨnən rəhak.
31 Otəfak məmə Uhgɨn otasitu lak mahtosɨg-
in netəm Jutia itəm kəsotənən nɨpahrienən
e namnusən təwɨr məmə, okəsotərəkɨnən io.
Kən otəfak mɨn məmə nian ekuwɨn miet-pən
Jerusalem, netəm mɨn u koatahatətə e Kristo,
nɨkilat otagien o rəhak wək.
32 Kən e nolən əh, okəmə Uhgɨn tolkeike mihin,
ekɨmnə məplan itəmat e nagienən, kən kitat rafin
agɨn-əh, nɨkitat otagien.

15:26: 1 Kor 16:1-4 **15:26:** Wək 24:17; 1 Kor 16:1; 2 Kor 8:1; 9:2,12 **15:27:** 1 Kor 9:11 **15:29:** Rom 1:11 **15:30:** 2 Kor 1:11; Kol 4:3; 2 Tes 3:1

33 Pəs Uhgɨn itəm in nəukəti nəməlinuən tətatɨg
itəmat min. Əwəh.

16

Pol tətauiatɨpin in mɨn neen

1 Io iatən-ipɨnə kəm itəmat məmə wɨnɨtat u Fipi,
itəm tatos wək rəha dikon e niməfak əpəh Kegkria,
in pətan wɨr kit.
2 Iakətapəh otəmat məmə nian in otɨmnə,
onəkotagien əm ron e nərgɨ Iərəmərə rəhatat, e
nolən itəm in tətuatɨp məmə netəmim rəha Uhgɨn
okotol mihin. Okəmə rəhan nat kit tɨkə, təwɨr
məmə nakotasitu lan, məto-inu in təmasitu lak ne
netəmim tepət.
3 Otən təwɨr kəm Prisila ne Akwila, itəm itɨməhal
emətəhalol wək kitiəh rəha Kristo Iesu.
4 Iuəhkɨr kiamɨs o nasituən lak. Sənəmə io pɨsɨn
əm, məto io ne Iaihluə mɨn rafin u koatəfak, itɨmat
ekotənwiwi Uhgɨn olau.
5 Kən otən təwɨr kəm niməfak itəm kəmotuəfɨmɨn
e rəhalau nimə.
Otən təwɨr kəm io kit u Epaenetas, u itəm
təmaupən mahatətə e Kristo e profens əpəh
Esia.
6 Otən təwɨr kəm Meri itəm təmatol pɨk wək
otəmat.
7 Otən təwɨr kəm Antronikas ne Junias, natimak
mil itəm itɨməhal min ilau eməhaluwɨn e kala-
pus. Aposol mɨn koatɨsiai-in pɨk ilau, kən ilau
kəmuaupən-in io muahatətə e Kristo.
8 Otən təwɨr kəm Ampliatas, itəm iakolkeike e
nolkeikeən rəha Iərəmərə.

16:3: Wək 18:2

9 Otən təwɨr kəm Urpanas, itəm kitat koatol wək
kitiəh e Kristo, kən otən təwɨr kəm io kit u
Stakis.
10 Otən təwɨr kəm Apeles itəm təmətul əskasɨk e
Kristo e nian iəkɨs mɨn.
Otən təwɨr kəm Aristopolas ne noanol mɨn
rəhan, ne rəhan iolwək mɨn.
11 Otən təwɨr kəm Herotian, rəhak ətuatɨp.
Otən təwɨr kəm Nasisas ne rəhan mɨn, ne rəhan
iolwək mɨn itəm koatəfak kəm Iərəmərə.
12 Otən təwɨr kəm Trifaena ne Trifosa, pətan mil
itəm kətioal pɨk wək rəha Iərəmərə.
Otən təwɨr kəm io kit u Persis, pətan kit mɨn itəm
tatol pɨk wək rəha Iərəmərə.
13 Otən təwɨr kəm Rufas, iəfak wɨr kit rəha
Iərəmərə, ne rəhan mama itəm təmatol təwɨr
kəm io tahmen e rəhak ətuatɨp mama.
14 Otən təwɨr kəm Asigkritas, ne Filegon, ne
Heremes, ne Patropas, ne Heremas, ne piatat
mɨn itəm ilat min koatatɨg.
15 Otən təwɨr kəm Filolokas, ne Julia, ne Nereas
ne wɨnɨn, ne Olimpas, ne iəfak mɨn rafin itəm
ilat min kotatɨg.
16 Otən təwɨr kəm itəmat mɨn tahmen məmə
itəmat kitiəh əm e Kristo. Niməfak rafin rəha
Kristo koatən təwɨr kəm itəmat.
17 Piak mɨn ne wɨnɨk mɨn. Iakətapəh əskasɨk
otəmat məmə nakoatəto wɨr itəmat o netəm koa-
tol məmə nakotəhap itəmat mɨn, kən koatəgətun
natɨmnat itəm koatol netəmim koatakiə e na-
hatətəən rəhalat, kən nəgətunən əh tol pɨsɨn agɨn e
nəgətunən itəm nəmotos rəkɨs. Otətul isəu olat,

16:13: Mak 15:21 **16:16:** 1 Kor 16:20; 1 Pita 5:14 **16:17:** Mat 7:15; Taet 3:10

18 məto-inu netəm kotol nəhlan, ilat kəsotolən
wək rəha Iərəmərə Kristo, məto koatol wək əm o
nat nɨpətɨlat tolkeike. Ilat koatən wɨr nəghatən,
kən nəghatən rəhalat tətehen, kən ilat koateiuə,
kən matərəkɨn nətəlɨgən rəha netəmim tepət itəm
kotəruru nat.
19 Netəmim kɨnotəto rəkɨs namnusən məmə
itəmat nəkoatol nəwia Kristo. Tol nəhlan, nɨkik
tagien pɨk otəmat. Məto iakolkeike pɨk məmə
nakotenatɨg e nolən ətuatɨp mɨn, kən məmə
nəsotuwɨnən e nolən rat mɨn.
20 Uhgɨn itəm nəukəti nəməlinuən, otəsuwəhən
in teguətain Setan, kən in otatɨg əm ləhau e
nelkɨtəmat. Pəs nəwɨrən rəha Iərəmərə Iesu tətatɨg
itəmat min.
21 Timoti itəm itɨmlau min etioal wək kitiəh,
tatən təwɨr kəm itəmat. Kən Lusias, ne Jeson, ne
Sosipata u natimak mɨn, kəhalən mɨn təwɨr kəm
itəmat.
22 Io Tesias, itəm eməte nəghatən rəha Pol e
naoa u, io iatən təwɨr kəm itəmat u kitat kitiəh e
Iərəmərə.
23-24 Kaeas tatən təwɨr kəm itəmat. Io Pol,
ekətatɨg e rəhan nimə, kən netəm rəha niməfak
kotuəfɨmɨn iman ikɨn.
Erastas u etəm tatərəmərə e məni rəha taon
əh, ne piatat Kuartas, ilau mɨn katuən təwɨr kəm
itəmat.
25 Pəs kotənwiwi Uhgɨn. In tɨtun nolən məmə
itəmat nəkoatətul əskasɨk e nahatətəən rəhatəmat.
In otol nəhlan e namnusən təwɨr rəha Iesu Kristo

16:18: Fil 3:19; 2 Pita 2:3 **16:19:** Rom 1:8; 1 Kor 14:20 **16:20:** Jen 3:15 **16:21:** Wək 16:1-2; 19:22; 20:4 **16:23-24:** Wək 19:22; 1 Kor 1:14

itəm iatən-iarəp. Nəghatən u təməhluaig nuwəh
rəkɨs,
26 məto roiu, təmol əp in. Kən in Uhgɨn u
itəm tatəmegəh nian rafin, kən in təmən məmə
ekotən-iarəp namnusən rəha Kristo itəm ien mɨn
aupən kəmotəte e naoa mɨn rəhalat, kən netəmim
okotɨtun. Ekotən-iarəp məmə noanol mɨn rafin e
nətueintən, pəs ilat okotahatətə e Uhgɨn, kən tol
nəhlan moatol əm nəwian.
27 Uhgɨn pɨsɨn əm in Uhgɨn, kən in pɨsɨn əm in
tenatɨg. !Pəs kotənwiwi Uhgɨn nian rafin namnun
tɨkə, o nat itəm Iesu Kristo təmol! Əwəh.

16:25: Rom 1:5; Efes 1:9; 3:5,9; Kol 1:26

North Tanna New Testament

The New Testament in the North Tanna Language of Vanuatu

Le Nouveau Testament dans la langue du Nord Tanna de Vanuatu

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: North Tanna

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-03-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 1 Oct 2024 from source files dated 31 Aug 2023
46e9a2b5-26b8-5301-a079-623f3a20ef8b